

ÅLANDS STATISTIK OCH UTREDNINGSBYRÅ

Utbildning och arbetsmarknad 2035

April 2021

Studiens bakgrund

- Uppdatering av tidigare studier (2013, 2006)
- Använder 2019-års Tillväxtstudie som avstamp
- Corona-pandemin en ny faktor, "megatrend" som måste beaktas
- Studien ett komplement till:
  - Årliga arbetsmarknadsbarometerstudier
  - Konjunkturarbete 2 ggr/år
  - Befolkningsprognoser
- Studien utnyttjar
  - Utbildningsstatistik
  - Befolknings- och sysselsättningsstatistik
- Central metod: Långsiktiga scenarier för ekonomi, befolknings och arbetsmarknad med en samhällsekonomisk jämviktsmodell

Rapportens uppbyggnad

- 1. Förord och sammanfattning
- 2. Bakgrund och upplägg
- 3. Historisk översikt av befolkning, ekonomi, utbildning och sysselsättning
- 4. Uppföljning av förra studiens scenarier
- 5. Presentation av de nya scenarierna
- 6. Scenarieresultaten
- 7. Avslutande reflektioner

Fyra megatrender av hög relevans

- Teknisk utveckling
- Klimatförändring och klimatpolitik
- Förändrad befolkningsstruktur – förändringar i kundbeteende
- Global omfördelning av ekonomisk makt

Teknisk utveckling

- Automatisering, maskininlärning, 3D-printning etc. förväntas orsaka stora omvälvningar i företagens hela värdekedjor, men risk för prispress och nya konkurrenter
- Stora möjligheter till effektiviseringar
- I dag står teknik- och telekombolag, försäkringsbolag och banker, detaljhandeln, tillverkningsindustrin samt transport och logistik för merparten av investeringarna i AI
- AI och automatisering förväntas bli störst i just de branscher som dominerar det åländska näringslivet

Klimatförändring och klimatpolitik

- Ökad produktivitet och förändrade förutsättningar för jord- och skogsbruket
- Efterfrågan på bioenergi växer
- Stormar kan bli mer frekventa – försäkringsbransch, sjöfart skogsbruk, infrastrukturtjänster
- Strängare myndighetskrav för näringslivet - ålandsspecifika åtgärder?
- Omställning av offentliga sektorns egen verksamhet?

Förändrad befolkningsstruktur – fler utmaningar än möjligheter?

- Åldrande befolkning - större andel äldre kunder
- Den yngre generationens attityder till heltidsarbete, ägande och familjebildning
- Ökad oro för nivå och finansiering av framtida pensioner
- Växande inkomstskillnader?
- Bland andra kommer handeln, finanssektorn, besöksnäringen och personliga tjänster känna av förändringen
- Ny aktivism hos medborgarna?

Global omfördelning av ekonomisk makt

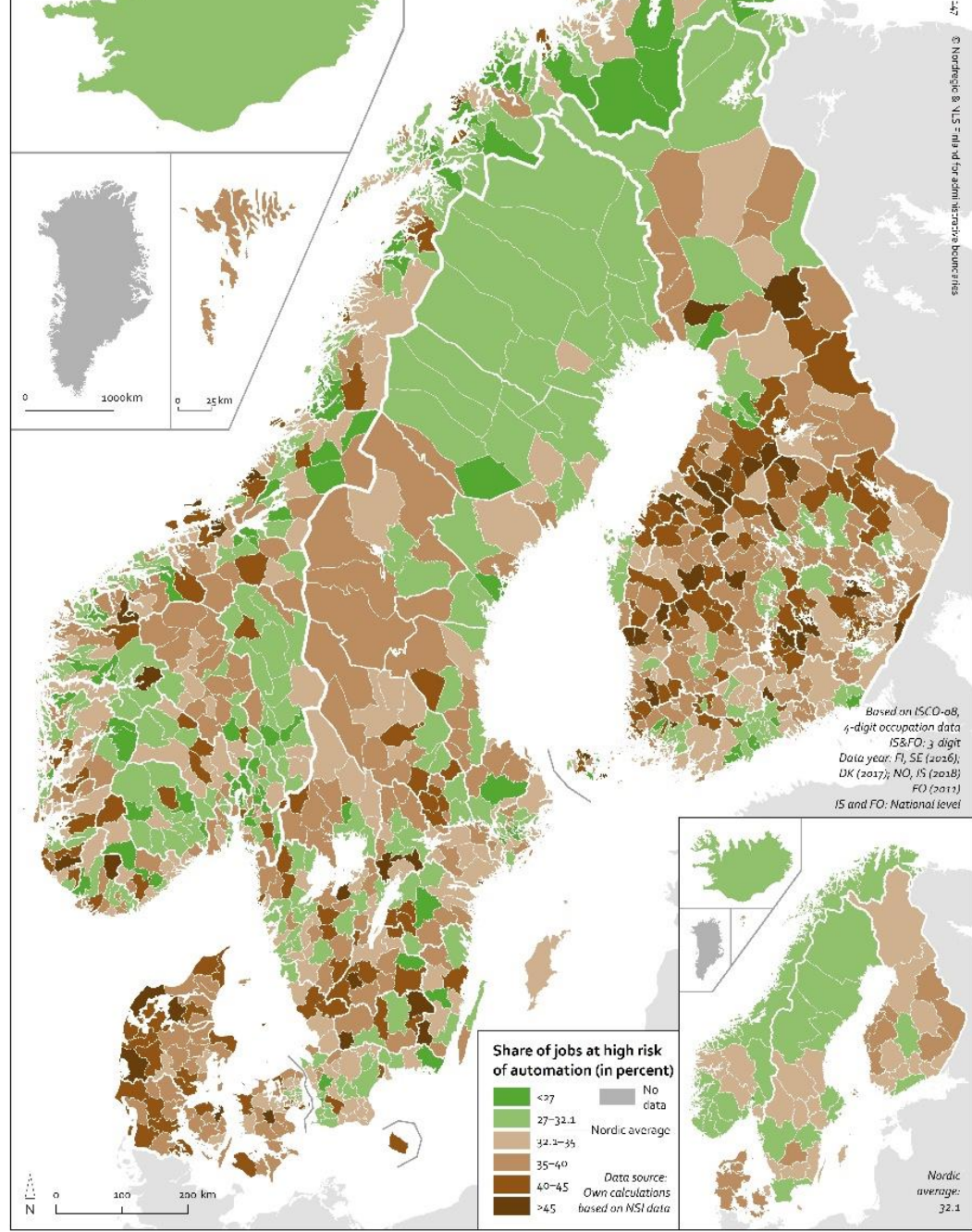
- Tillväxten och beslutsfattandet äger rum på marknaden långt borta från oss
- Vi och våra närområden borde rikta om exportansträngningarna till Asien, Latinamerika och Afrika
- Kommer Europa att bli akterseglat?
- Vilken påverkan kan den här trenden att ha på Åland?
- Kräver den här megatrenden åtgärder från offentliga sektorn?

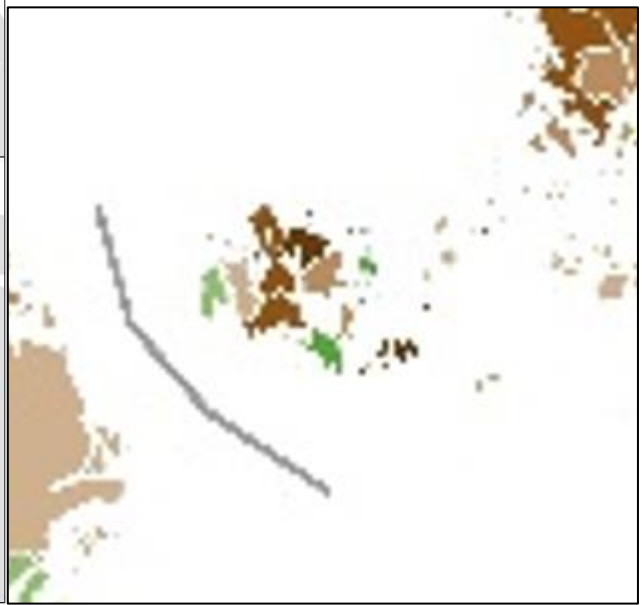
Vuxenutbildning (från Bodil Regårdh)

- **Yrkesutbildningar på gymnasienivå** inom 11 olika branschområden som leder till helexamen eller delexamen
- **Läroavtal** inom yrkesutbildningen, 80 % av utbildningen sker på en arbetsplats
- Sysselsättningsfrämjande **utbildning för arbetslösa** och personer som hotas av arbetslöshet
- Integrationsutbildningar:
  - Svenska för inflyttade finns på 4 nivåer:
    - Grundläggande litteracitet -30 veckor
    - Förberedande alfabetisering-10 veckor
    - Grundnivå (A1 – A2)- 30 veckor
    - Mellannivå (B1) – 20 veckor
  - Svenska i arbete
  - Yrkesutbildning för personer som har svenska som andra språk (handel, vård, hotell- och restaurangbranschen)
- Vuxenutbildning inom **fria bildningen (Ålands folkhögskola, Medborgarinstitutet)**
- **Högskoleutbildning** – kandidatexamen och öppen kursverksamhet
- Från och med 2021 – **Grundskoleutbildning för vuxna**
  - Arbetsgrupp tillsatt

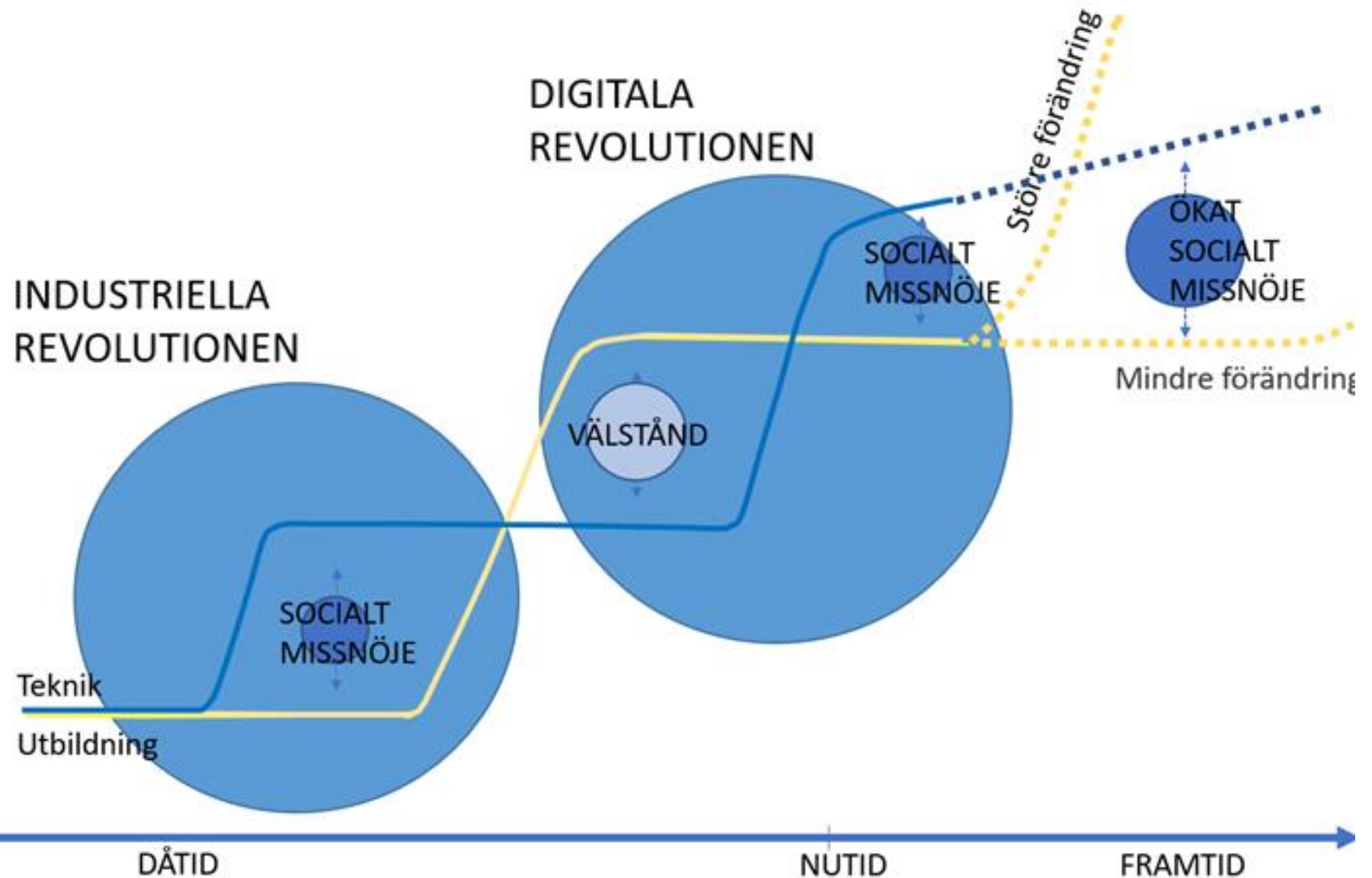
Nordregio Skills report: Andelen jobb med hög risk för att försvinna i framtiden pga automation

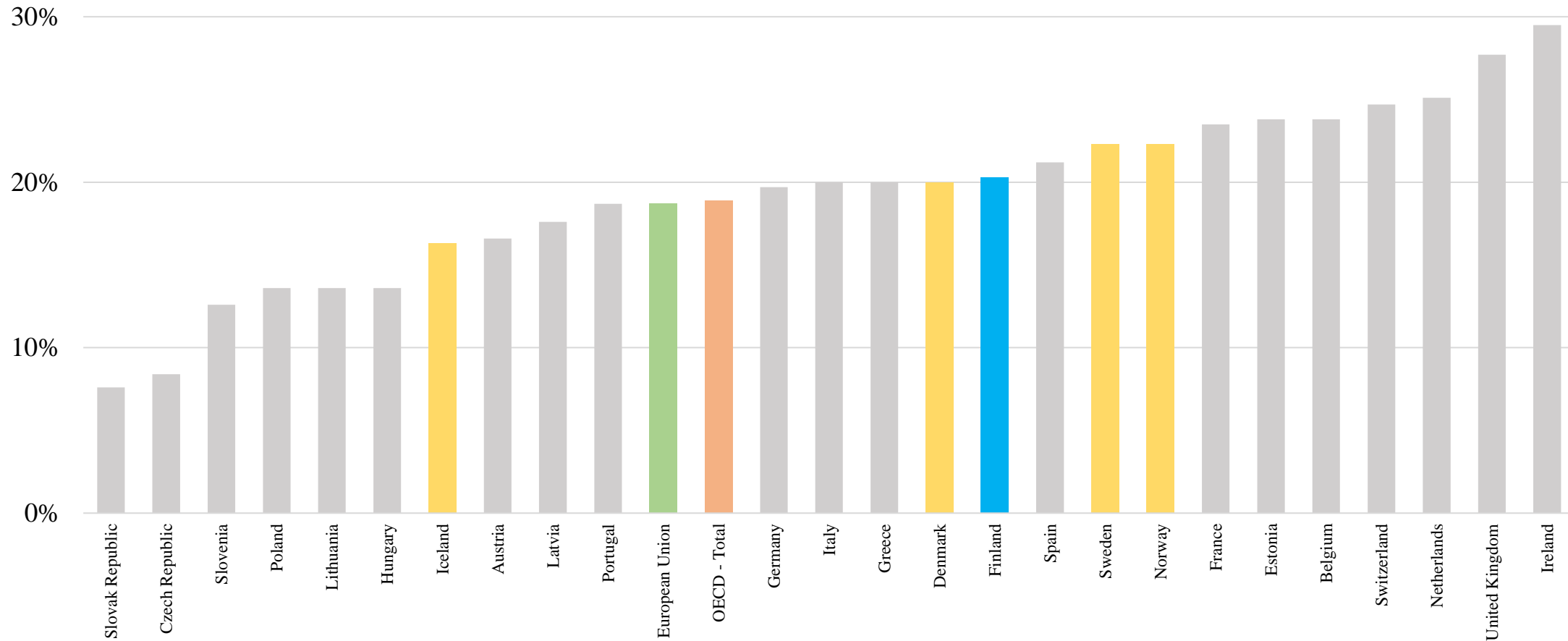
Åland

Kapplöpning mellan teknologi och utbildning, OECD

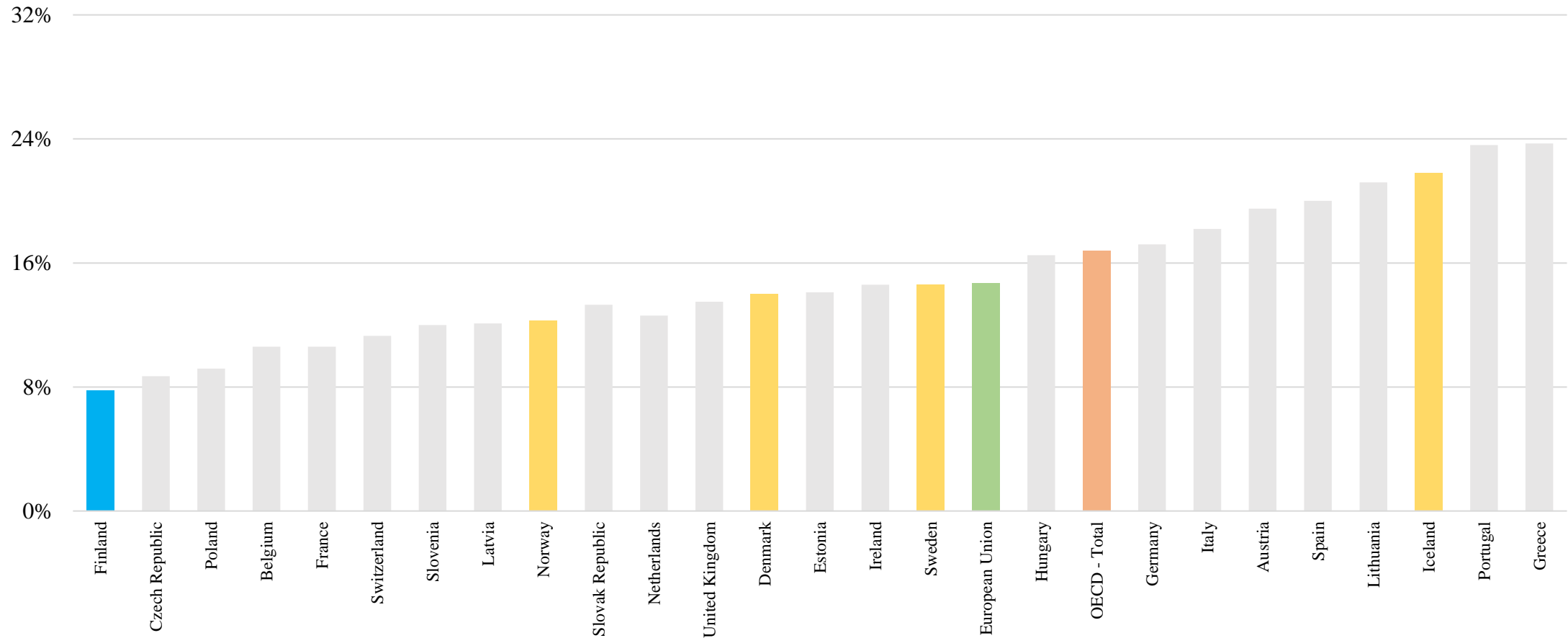
Andelen underkvalificerad arbetskraft, OECD

OECD. (2019). *OECD Future of Education and Skills 2030: Conceptual learning framework* (OECD Learning Compass 2030).
https://www.oecd.org/education/2030-project/teaching-and-learning/learning/skills/Skills_for_2030.pdf

Andelen överkvalificerad arbetskraft, OECD

OECD. (2019). *OECD Future of Education and Skills 2030: Conceptual learning framework* (OECD Learning Compass 2030).
https://www.oecd.org/education/2030-project/teaching-and-learning/learning/skills/Skills_for_2030.pdf

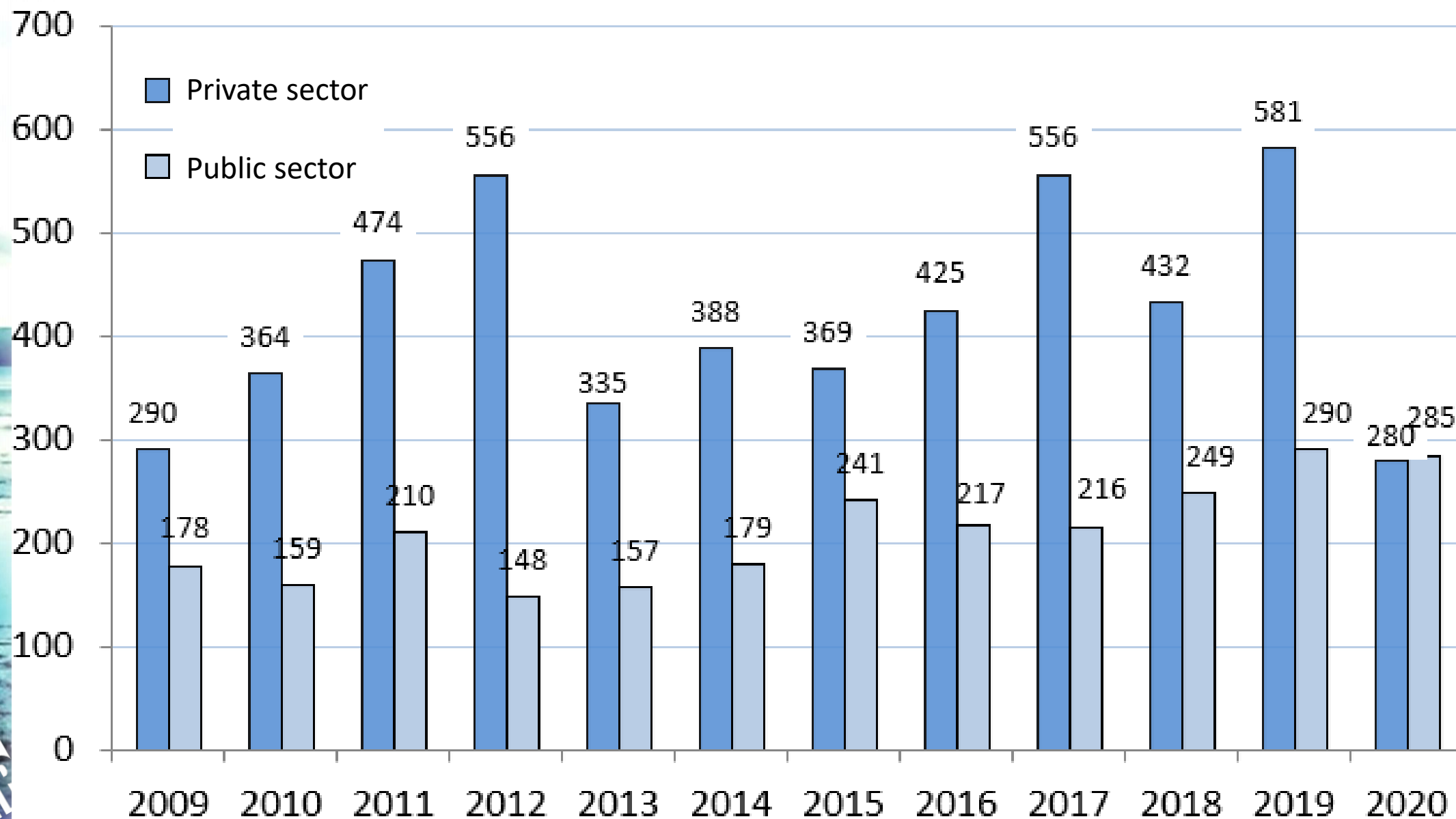
Den gångna utvecklingen vs förra studien

Sysselsättningen enligt bransch 2007-2018

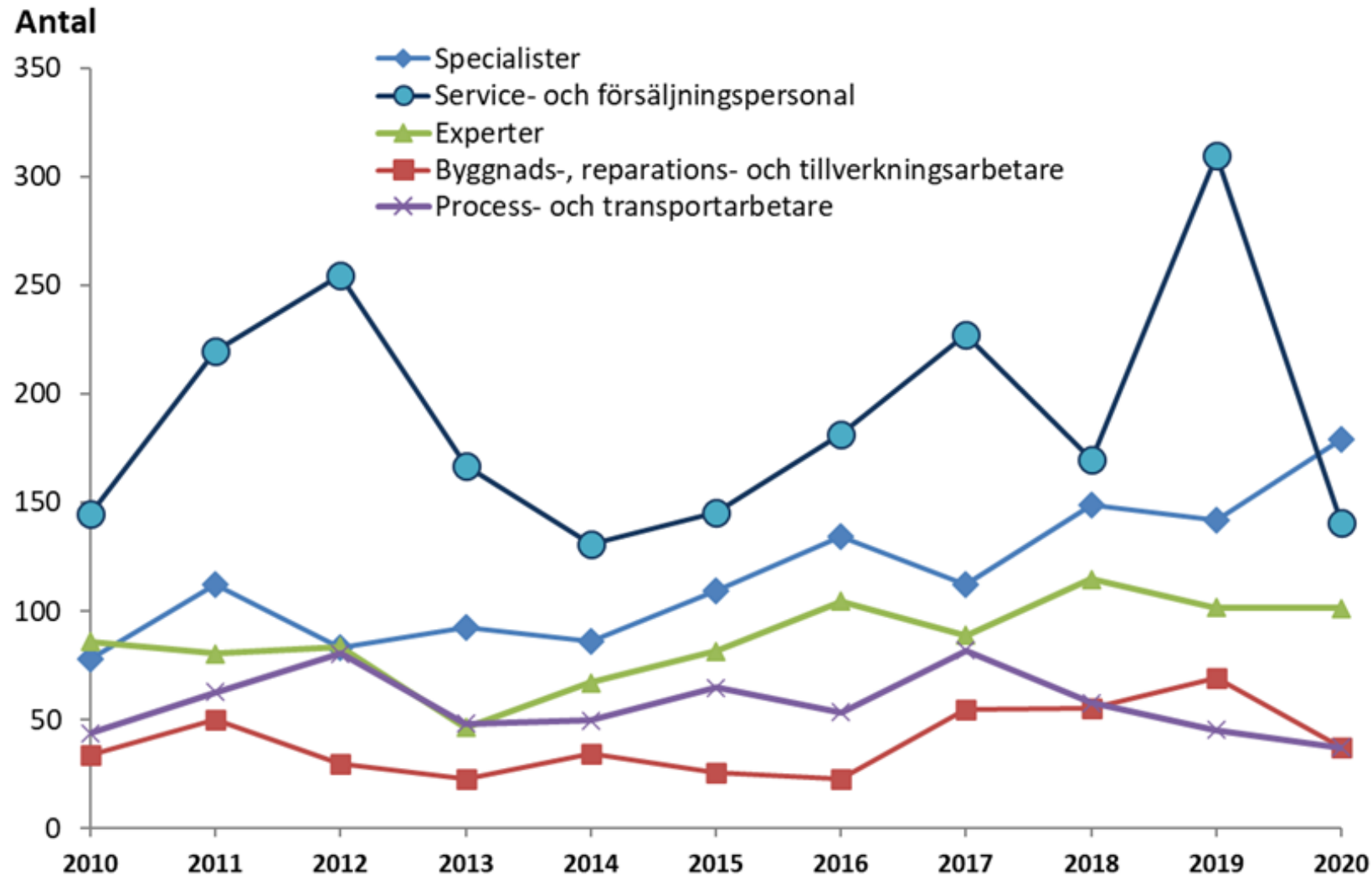
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Tillväxt 2007-2018
Primärnärings	659	606	587	584	592	577	559	544	543	525	538	523	-20,6 %
Industri	930	944	912	933	978	960	983	969	926	922	915	939	1,0 %
El, värme, vatten, avlopp	167	178	180	179	173	185	176	182	186	184	170	165	-1,2 %
Bygg	924	939	924	934	954	959	967	968	968	989	989	968	4,8 %
Handel	1 309	1 304	1 318	1 326	1 367	1 347	1 411	1 437	1 427	1 359	1 371	1 399	6,9 %
Hotell och restaurang	521	519	534	542	588	587	596	591	629	663	708	659	26,5 %
Transport	2 044	2 083	1 878	1 717	1 706	1 641	1 568	1 683	1 649	1 629	1 673	1 711	-16,3 %
Finans och försäkring	431	451	446	453	449	432	446	449	461	485	502	502	16,5 %
Företagstjänster	1 293	1 325	1 351	1 349	1 434	1 454	1 440	1 444	1 529	1 527	1 578	1 625	25,7 %
Centralförvaltning	974	1 119	1 065	1 066	1 091	1 035	1 059	1 045	994	1 006	1 028	969	-0,5 %
Utbildning	988	931	797	1 039	994	1 058	1 024	1 066	1 057	1 049	1 052	1 089	10,2 %
Hälsa- och sjukvård, sociala tjänster	2 347	2 542	2 541	2 458	2 630	2 673	2 647	2 681	2 709	2 723	2 705	2 833	20,7 %
Personliga tjänster inkl. Okänd	804	881	810	808	843	829	897	909	897	1 020	997	1 006	25,1 %
Okänd näringsgren	173	138	344	298	201	194	155	521	496	517	519	485	180,3 %
Totalt	13 391	13 822	13 343	13 388	13 799	13 737	13 773	13 968	13 975	14 081	14 226	14 388	7,4 %

Årligt rekryteringsbehov

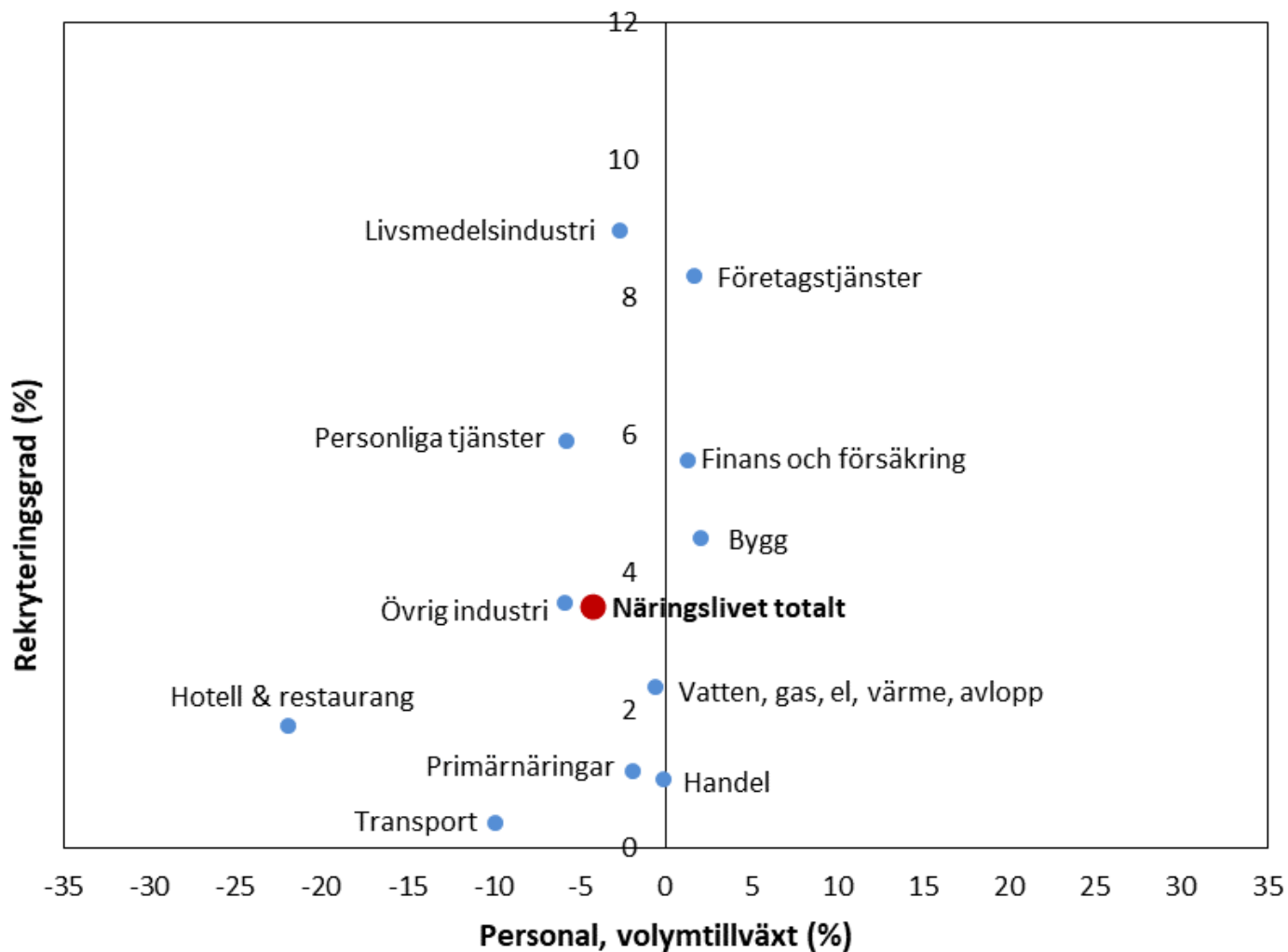

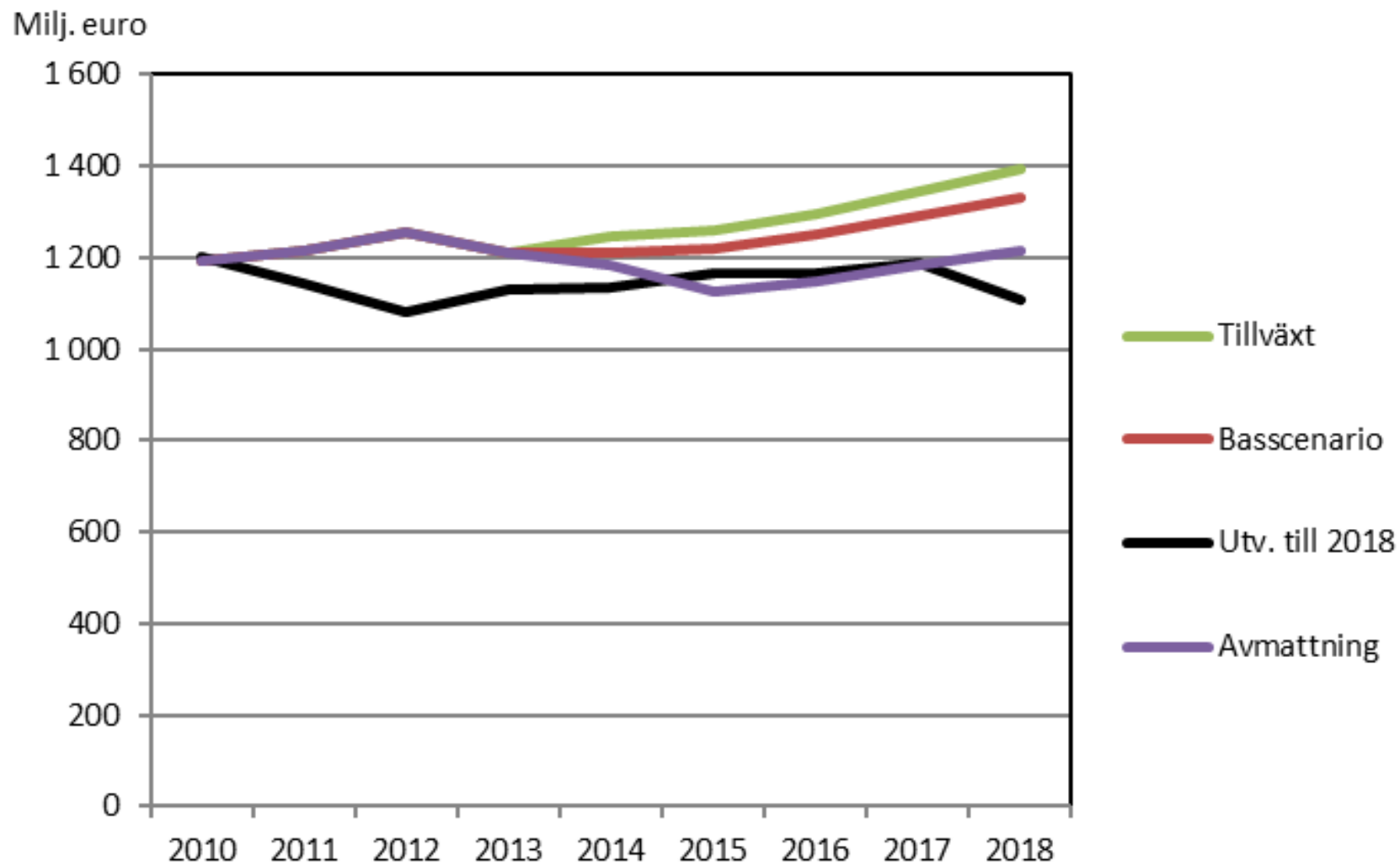
De mest efterfrågade yrkesgrupperna våren 2020 och deras efterfrågan 2010–2020 (ensiffrig ISCO 2010-nivå). Avser den förväntade efterfrågan 12 månader framåt

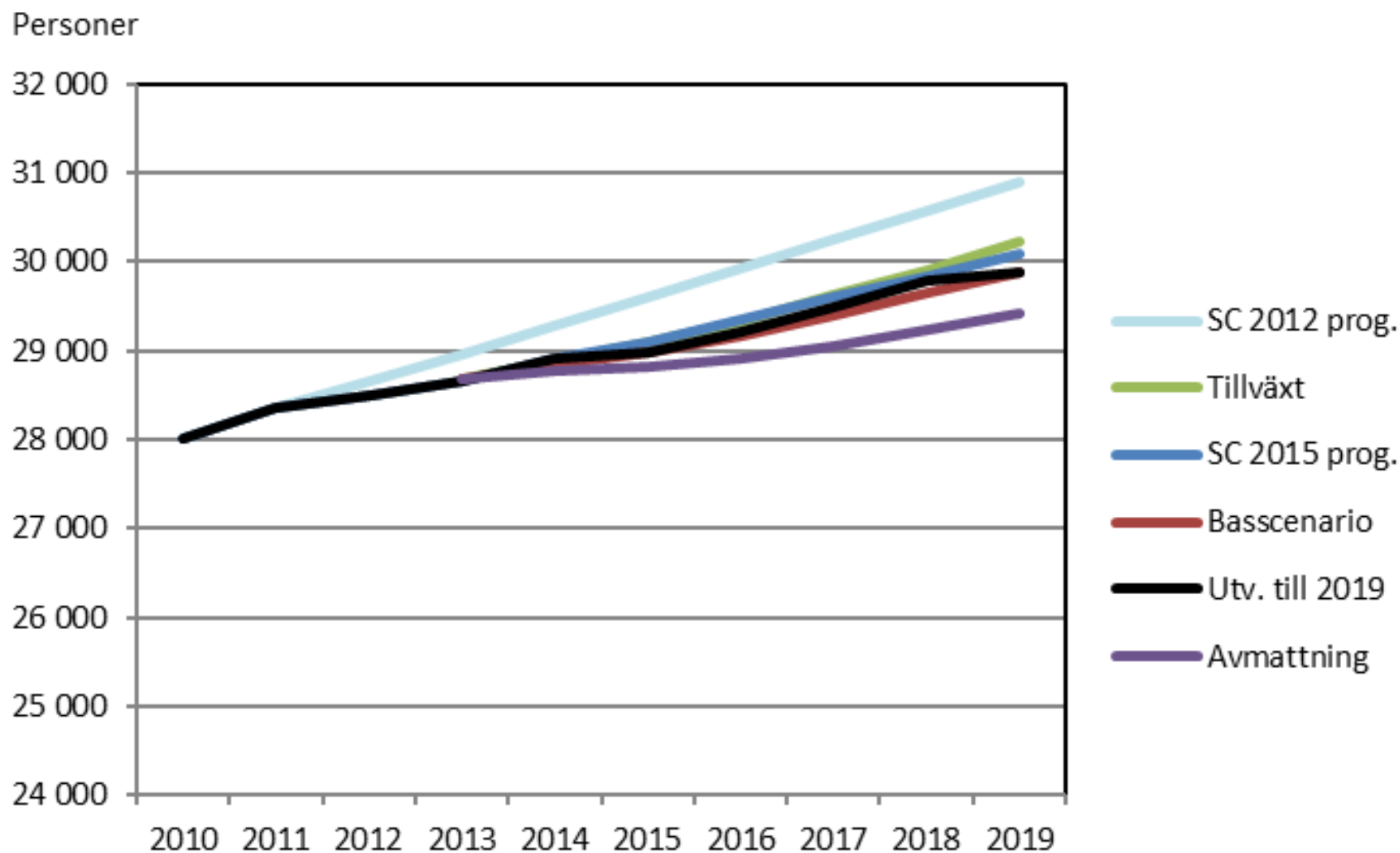
Förväntad procentuell tillväxt av personal och rekryteringsgrad 2020

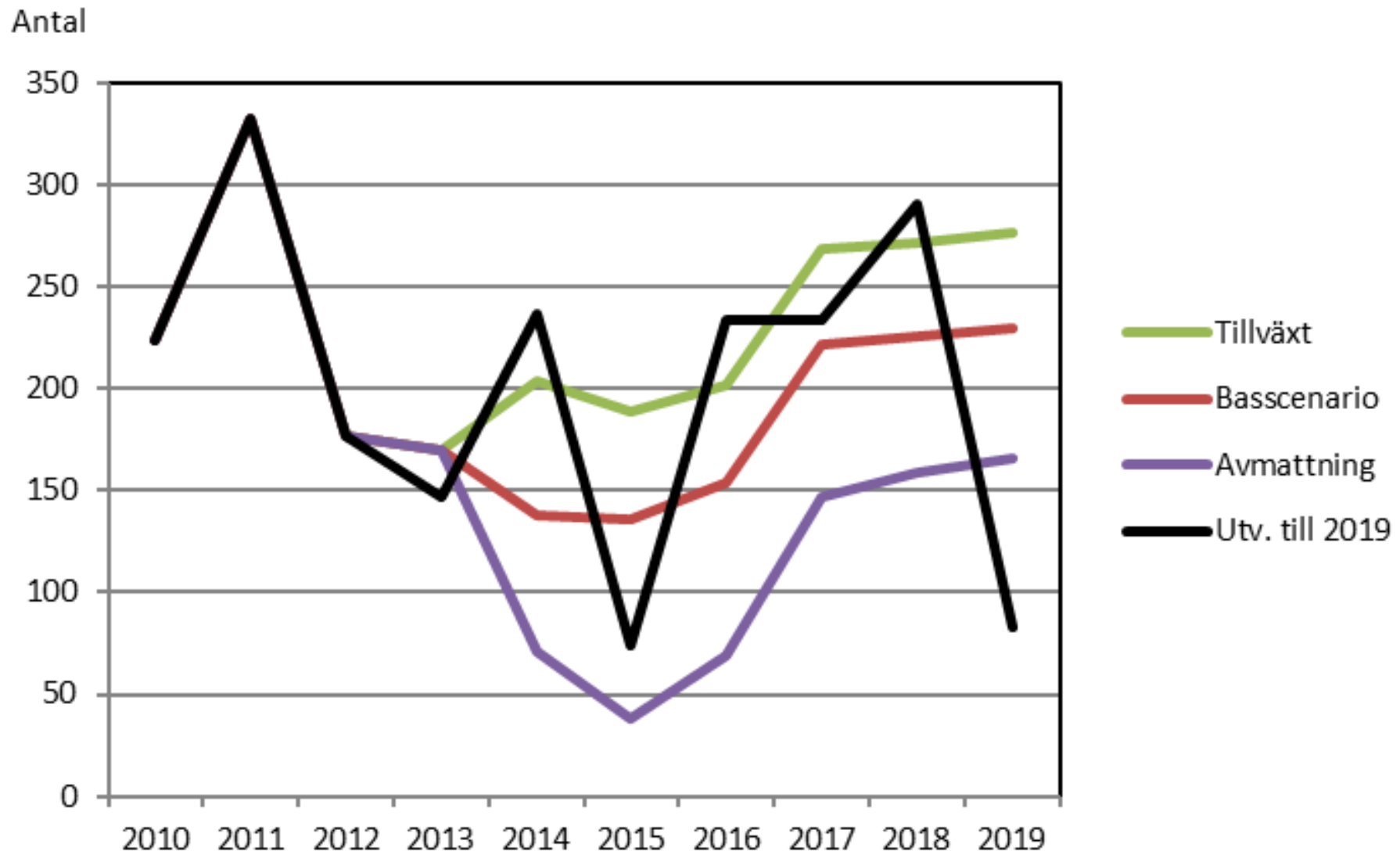
BNP-utveckling

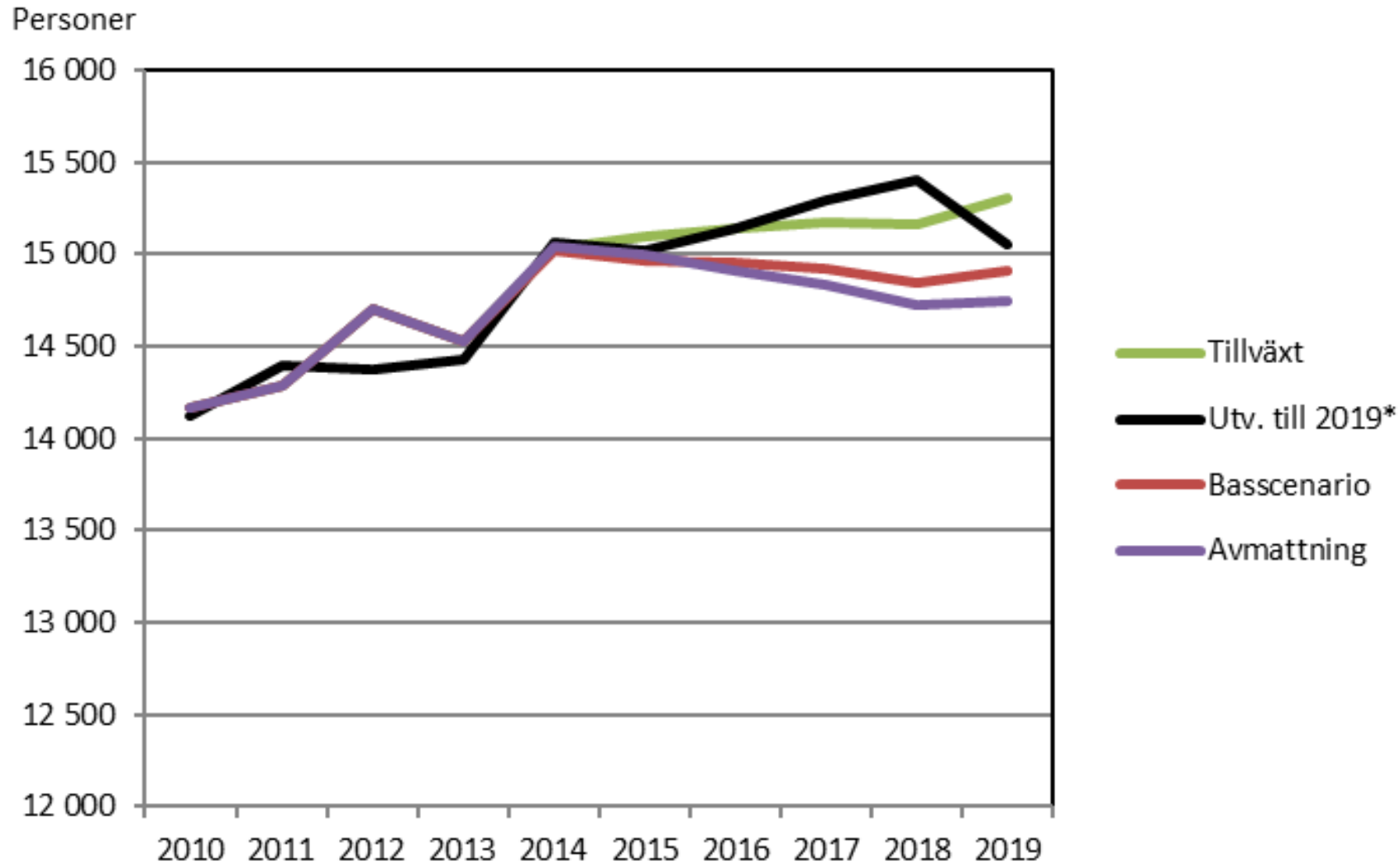
Befolkningsutveckling

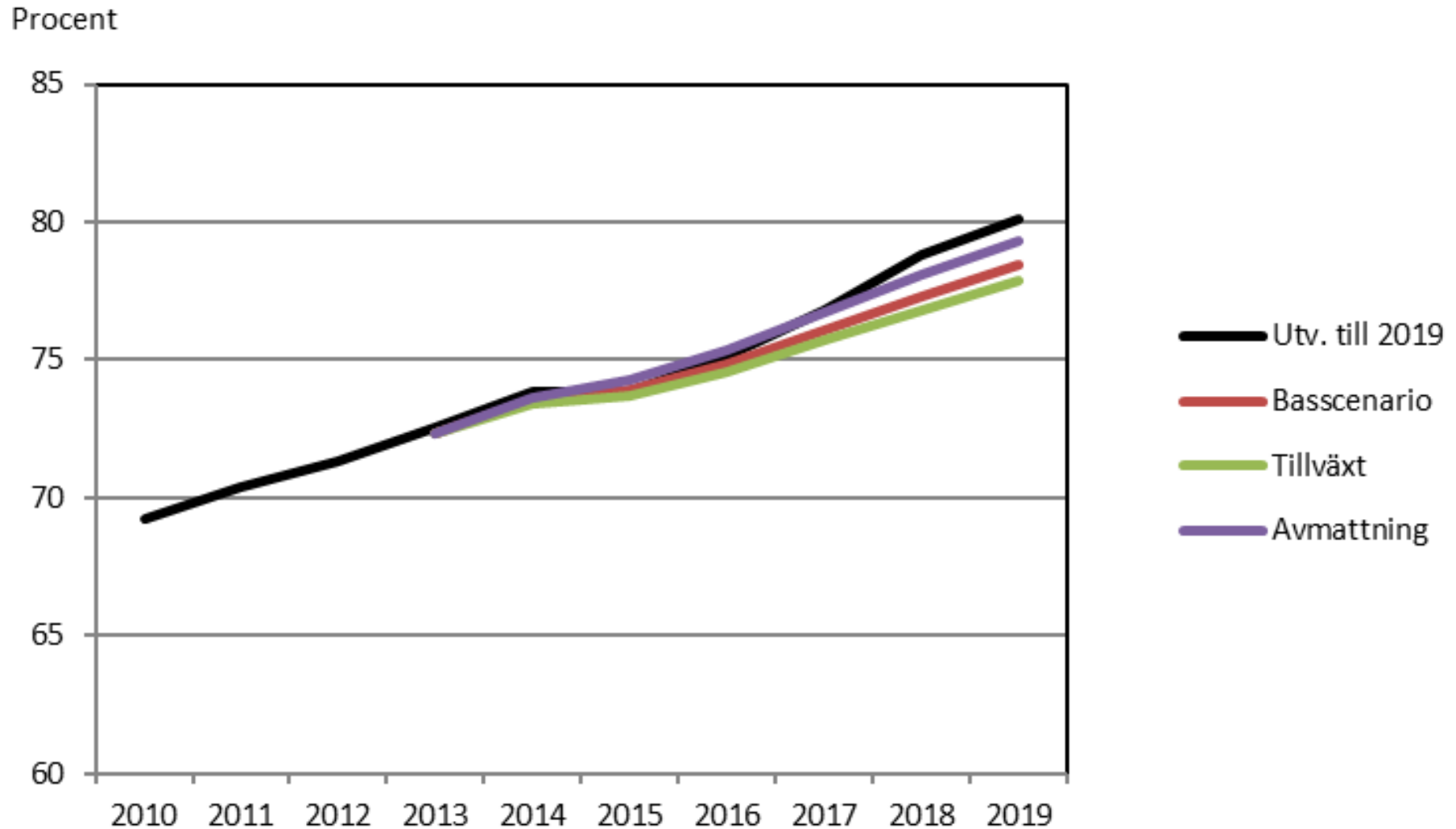
Flyttningsnetto

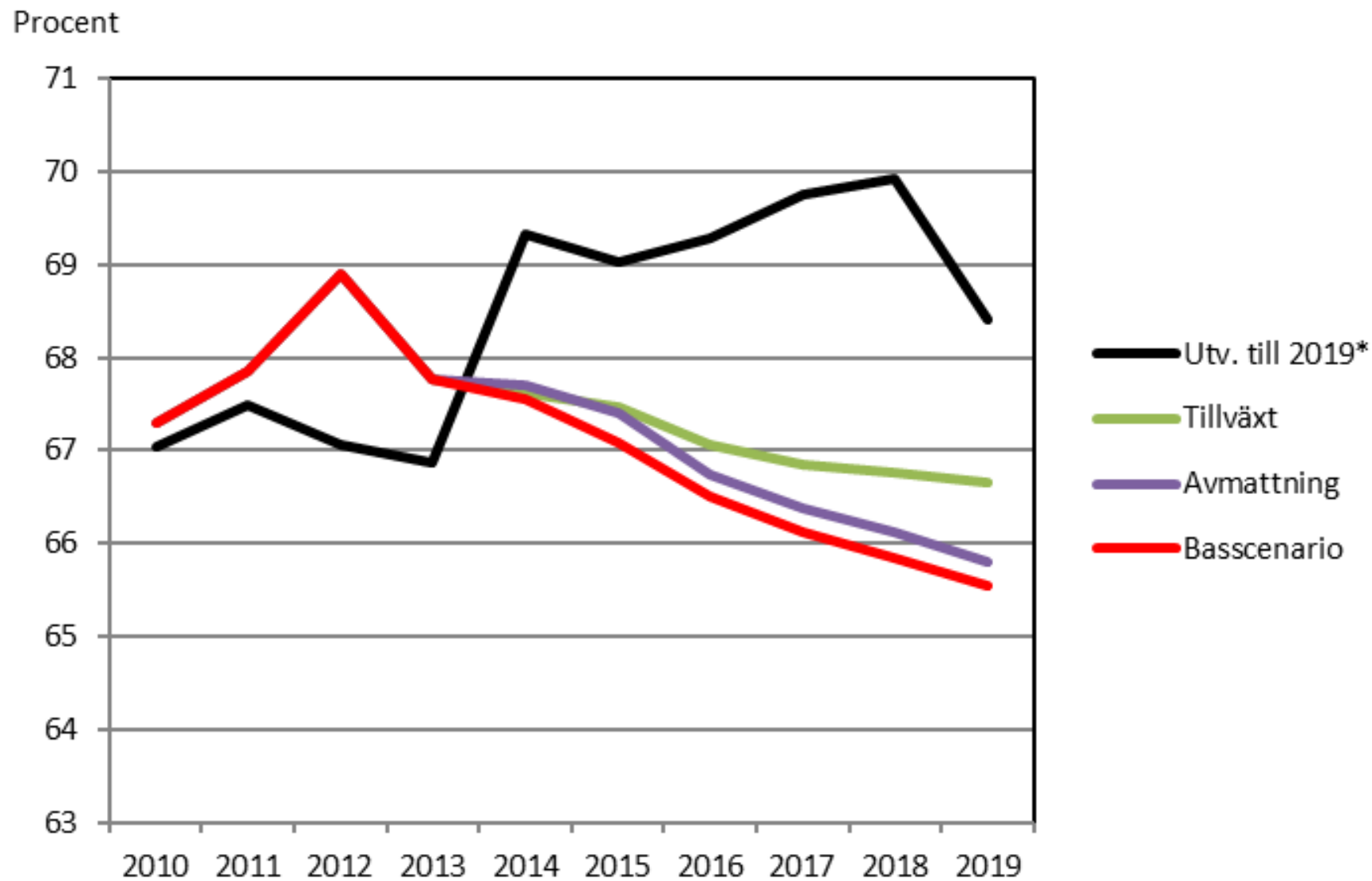
Arbetskraftsutbud

Försörjningskvot 20-64 åringar)

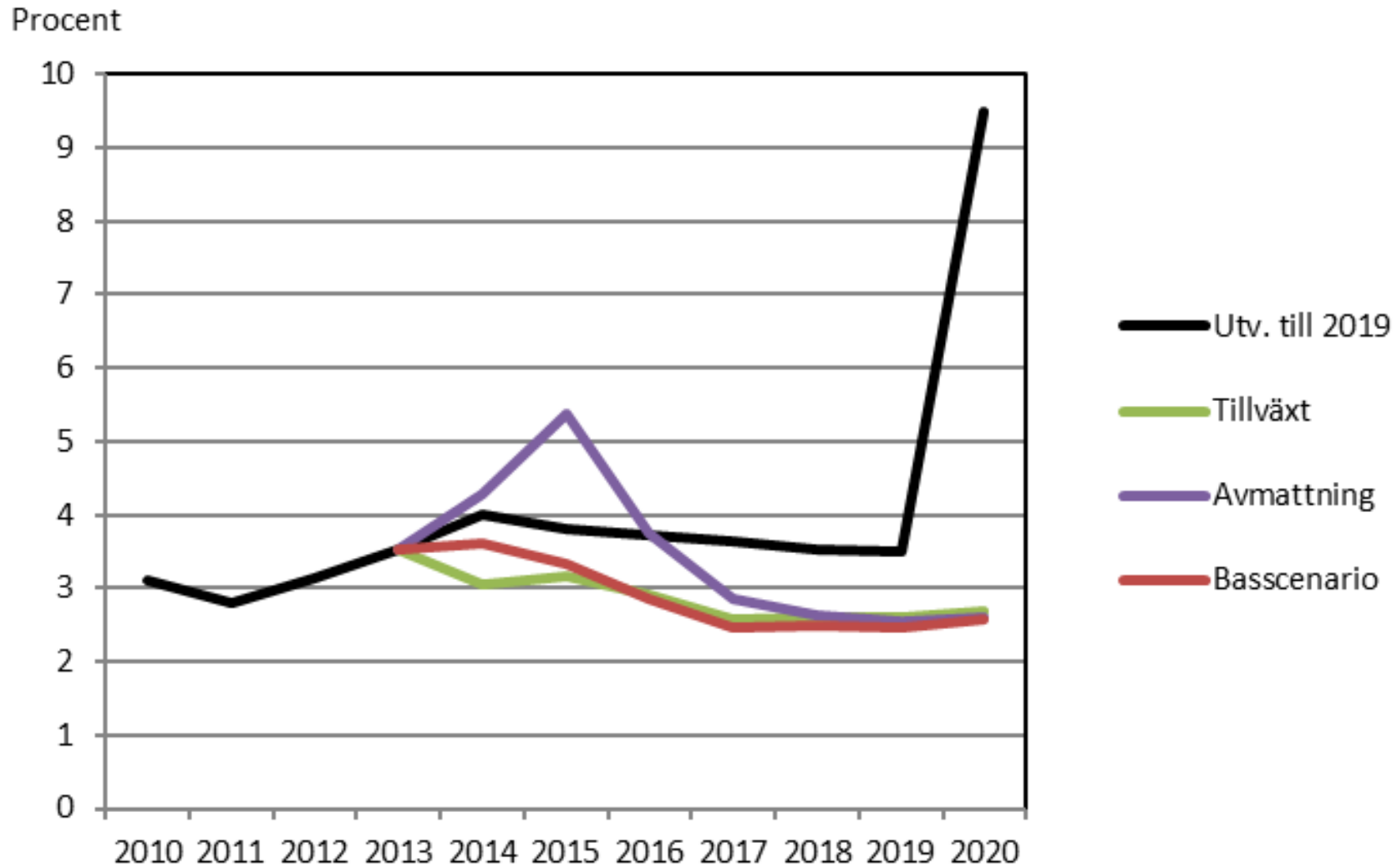

Deltagandegrad 15-74-åringar

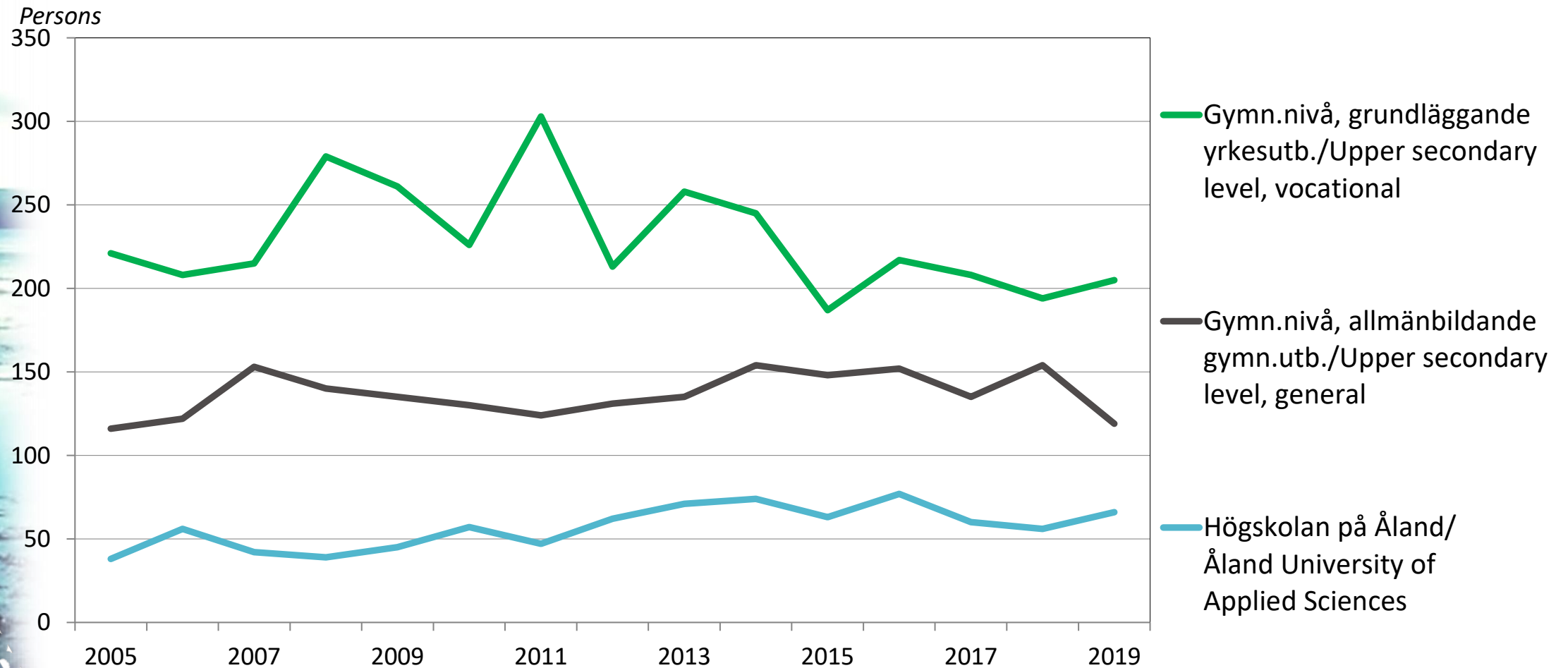

Det relativa arbetslöshetstalet

Avlagda examen på Åland

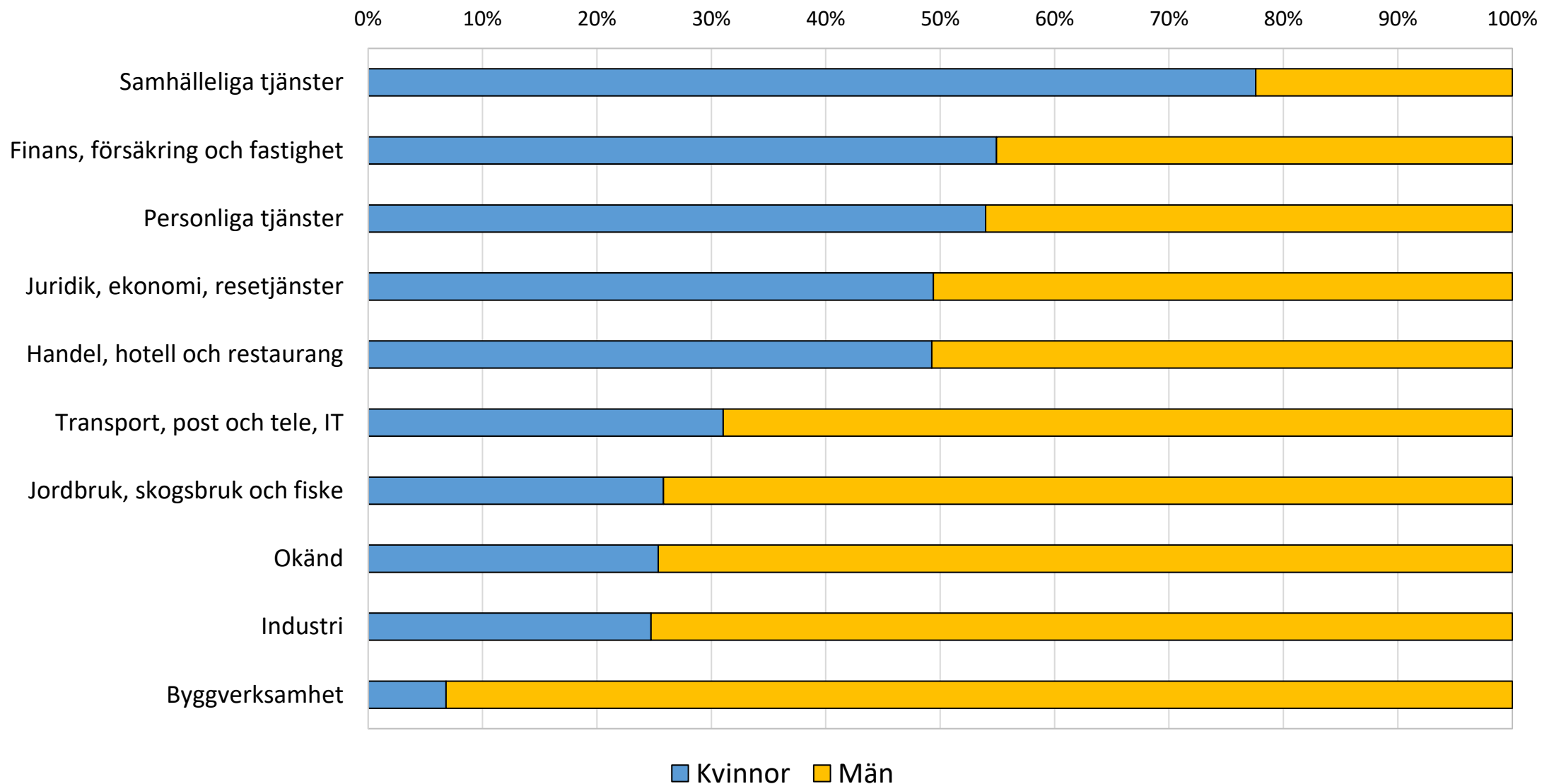
Byggandet av scenarier

- Kombinera ett hanterbart antal scenarier med antaganden som tar ställning till:
  - Olika branschers tillväxt på Åland (megatrender & Utb.styrelse)
  - Framtida/ planerade förändringar (?) i utbildningsväsendet
  - Befolkningsdynamiken – flyttningsrörelsen!
  - Arbetsmarknadsdeltagande och pensionering (ETK)
- Input från referensgruppen
  - Idéer & kunskap
  - Faktaunderlag för särskilda frågor, t.ex. utbildningens kostnader vs. antalet elever

Byggstenar för våra scenarier – vilka variabler definierar scenarierna

- BNP-utveckling
  - Återhämtning från Covid-19
  - Produktivitetsutveckling
  - Inhemsk efterfrågan
  - Extern efterfrågan
  - EU & Finland – stöd för grön omställning & övrig klimatpolitik
  - Särskilda chocker – tullfrågor, PAF
- Arbetsmarknaden
  - Flyttningsrörelse – ÅSUBs statistik
  - Efterfrågan på särskilda kompetenser – Arb.barometer& Utb.styrelse!
  - Arbetsmarknadsdeltagande enligt ålder & kön – Pensionsskyddscentralens!
  - Hur väl integreras de inflyttade – arbetslösheten & arbetskraftsutbud
- Utbildningsväsendet
  - HAs framtida utbildningsvolym – andra antaganden?

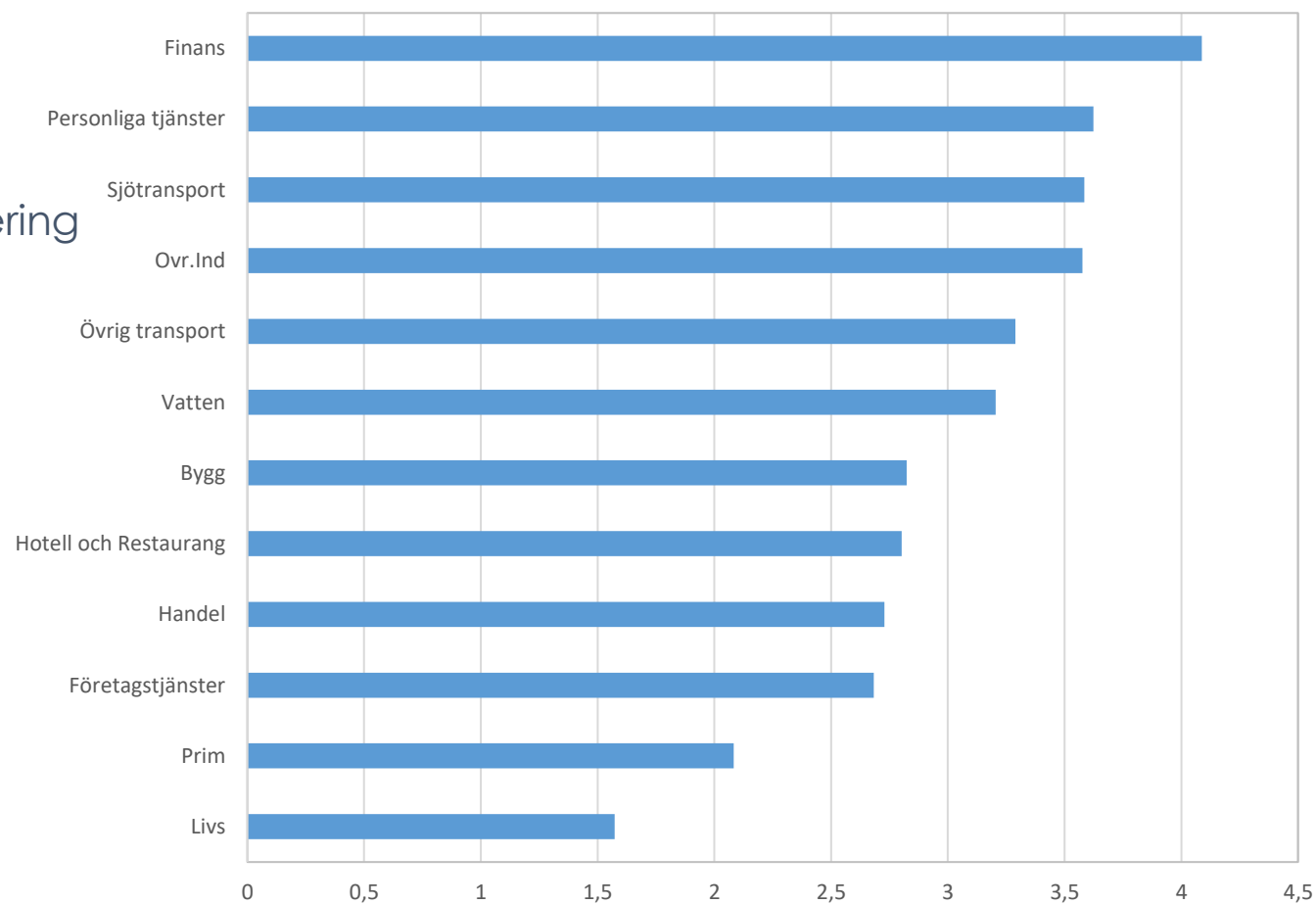
Könsfördelning på arbetsmarknaden 2018

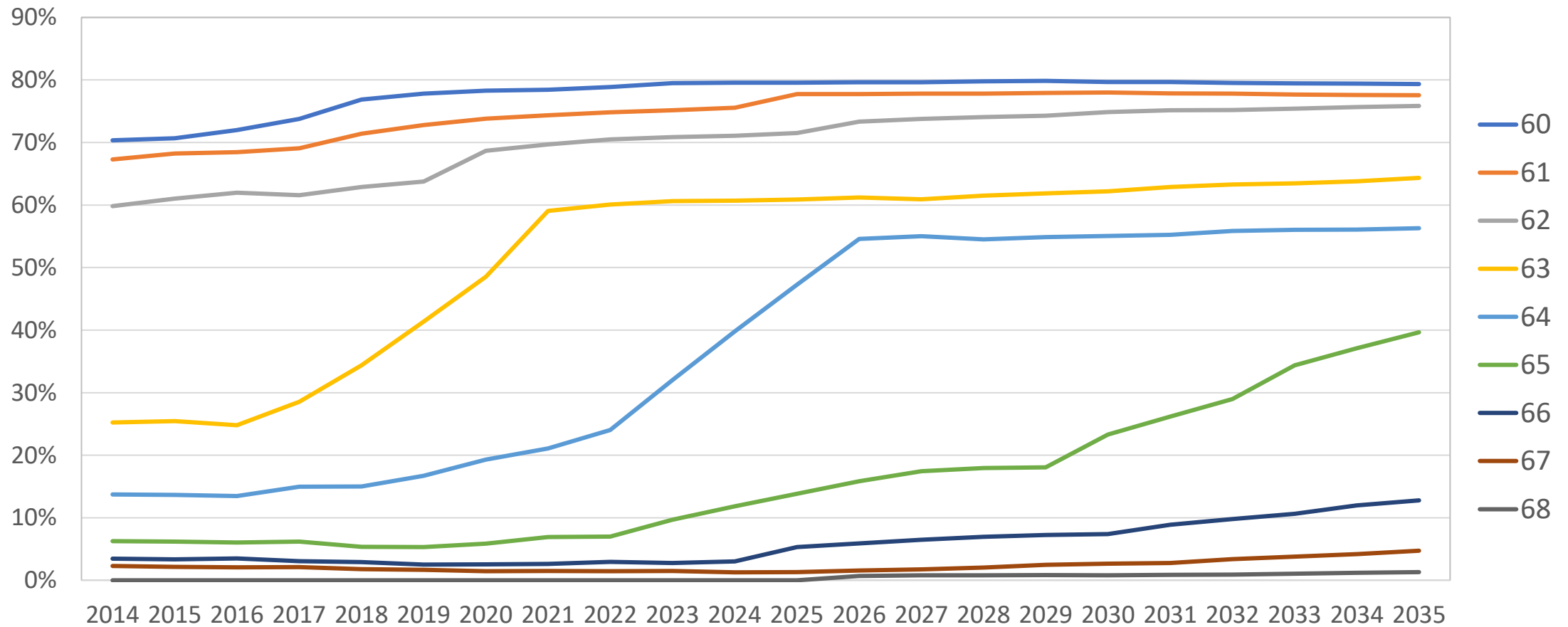
Produktivitet utveckling

- Produktivitetsstatistik – SC
- Tidigare estimat - jämviktsmodellen
- Tillväxtstudien – förväntningar pga digitalisering
- Utbildningsstyrelsens arbete för Finland

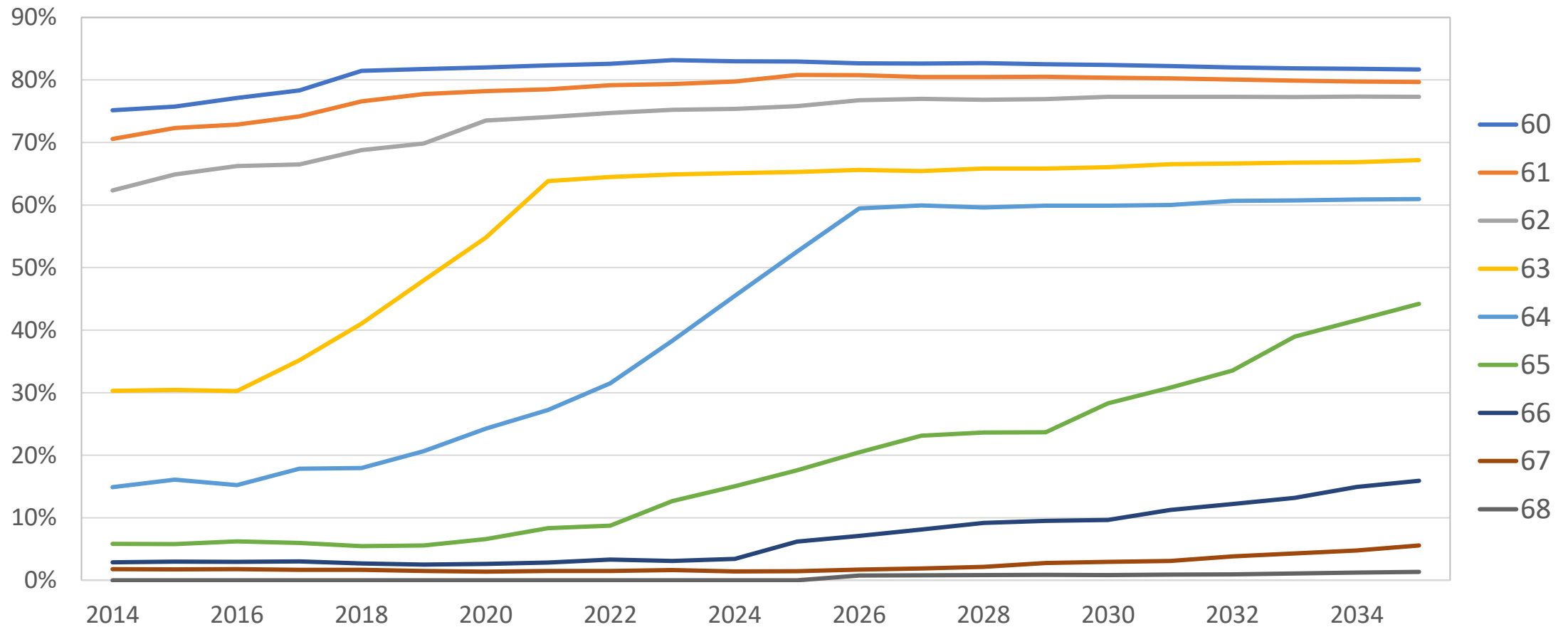
Tillväxtstudie: teknologin ger möjligheter (genomsnitt av delfrågor)

Äldre mäns deltagandegrad, ETK basscenario

Äldre kvinnors deltagandegrad, ETK basscenario

Vilka branschers sysselsättning ökar enligt utbildningsstyrelsen?

- Vatten- och markbyggnation
- Framställning av kemiska varor
- Fastighetsbransch
- Hotell och restaurang
- Personliga tjänster
- Avfallshantering
- Kommunikation och förlagsverksamhet

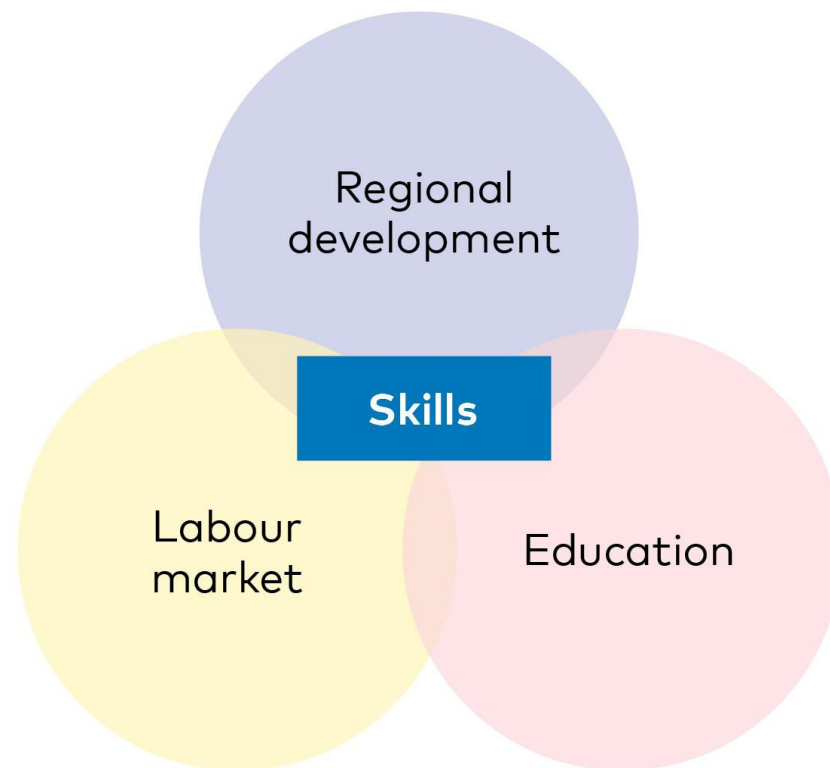
Källa: Leveälähti (2020): Ennakointituloksia ja taustatietoja koulutus ja työvoiman kysyntä 2035 – raporttiin, Raportit ja selvitykset 2020:6

Vilka branschers sysselsättning minskar enligt utbildningsstyrelsen?

- Handel
- Utbildning
- Offentlig förvaltning
- Handel av motorfordon
- Finans och försäkring
- Post- och lagringsverksamhet

Källa: Leveälahti (2020): Ennakointituloksia ja taustatietoja koulutus ja työvoiman kysyntä 2035 – raporttiin, Raportit ja selvitykset 2020:6

Skills policies – kompetensförsörjningens policyområden

Källa: Lundgren et al. (2020): Skills Policies – Building Capacities for Innovative and Resilient Nordic Regions, Nordregio Report 2020:17

Vad har gjorts sedan senast

- Modellen har ytterligare uppdaterats – bättre hänsyn till förbättrade statistikuppgifter som blivit tillgängliga efter modellens startår 2015
- Simuleringarna gjorda i samspel med konjunkturanalysen
- Rapporten är genomskrivnen
  - Kvar att göra: finputs & kommentarer
  - Fler PC-Axistabeller
  - Nyhetstexter etc för publicering

Utbildningen organisation i Norden

Table 5. Education at different administrative levels are organised in the Nordic countries

	Primary and secondary education	Upper secondary education	Tertiary education	Vocational education and Training (VET)
Sweden	Municipal	Municipal	State	Municipal
Denmark	Municipal	Municipal/state and labour market actors	State	State and labour market actors
Iceland	Municipal	State	State	State
Norway	Municipal	Regional	State/ Private	Regional / Private
Finland	Municipal	State and municipal	State	State
Greenland	Municipal	Municipal	State	State

Källa: Lundgren et al. (2020): Skills Policies – Building Capacities for Innovative and Resilient Nordic Regions, Nordregio Report 2020:17

Jämförelse av livslångt lärande i nordiska länder

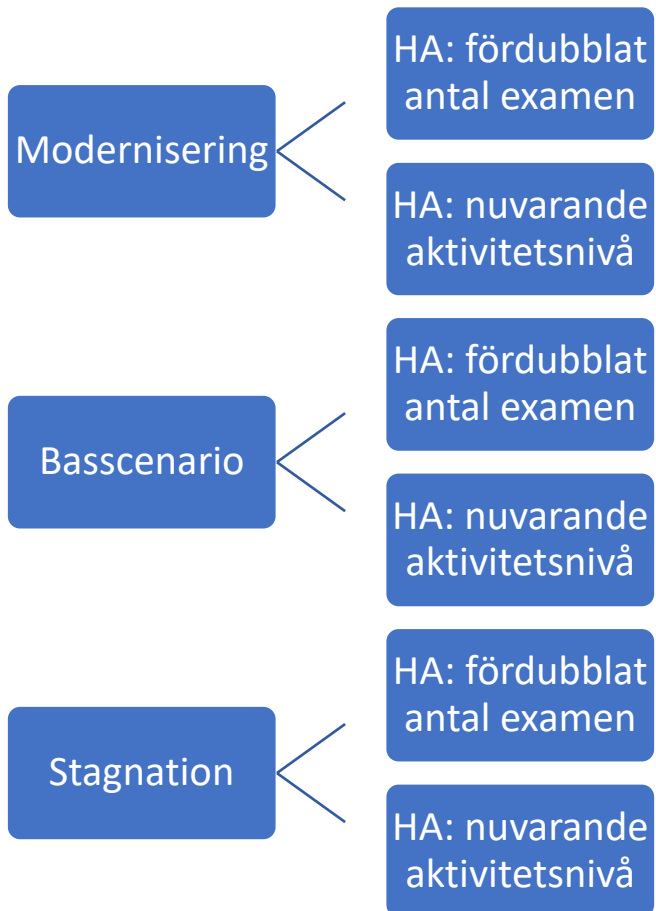
	Utgående från förvaltningsområde	Egenskaper av systemiskt tillvägagångssätt	Systemiskt tillvägagångssätt
1. Vilka ansvarar för ledningen av helheten för livslångt lärande i förvaltningen?	Ett eller två ministerier 	Flera olika ministerier 	Strategisk samarbetsgrupp
2. Behandlar landet finansieringen av livslångt lärande utgående från förvaltningsområde eller via ett systemiskt tillvägagångssätt?	Budgetering utgående från förvaltningsområde 	Planeras/ Experiment 	Systemisk budgetering
3. Identifierar landets lagstiftning livslångt lärande som ett självständigt mål med ett egenvärde?	Nej 	Delvis 	Ja
4. Finns det en nationell samordnare för livslångt lärande i landet?	Nej 	Planeras 	Ja
5. Är landet engagerat i en politik för livslångt lärande som sträcker sig över regeringsperioder?	Nej	Delvis 	Ja

Källa: Sinimaaria Ranki, Pinja Ryky, Iina Santamäki, Hanne Smidt (2020):

Ledning av livslångt lärande i Norden: en jämförelse mot ett systemiskt tillvägagångssätt, Sitra promemoria.

Scenarierna

BASSCENARIO

- Relativt smidig övergång till normalitet från coronakrisen under 2021-2022
- Fortsatt positivt flyttningsnetto enligt historiska mönster (ca +200 personer)
- Produktivitetsutvecklingen följer historiska mönster
- Högre arbetsmarknadsdeltagande hos äldre (ETK)
- Moderat förändring i kompetenskraven inom ekonomin (Utb. Styrelse)
- Moderata satsningar i grön tillväxt
  - Separat körning – högre elevantal hos HA

LYCKAD MODERNING av Ålands ekonomi

- Något snabbare övergång till normalitet efter Covid-19
- Något snabbare befolkningstillväxt tack vare ökad inflyttning
- Produktiviteten ökar hos alla
- Snabbare förändringar i kompetenskrav på arbetsmarknaden (Utb. Styrelse)
- Exportframgångar på bred front
- Omfattande investeringar i grön tillväxt
  - Separat körning – högre elevantal hos HA

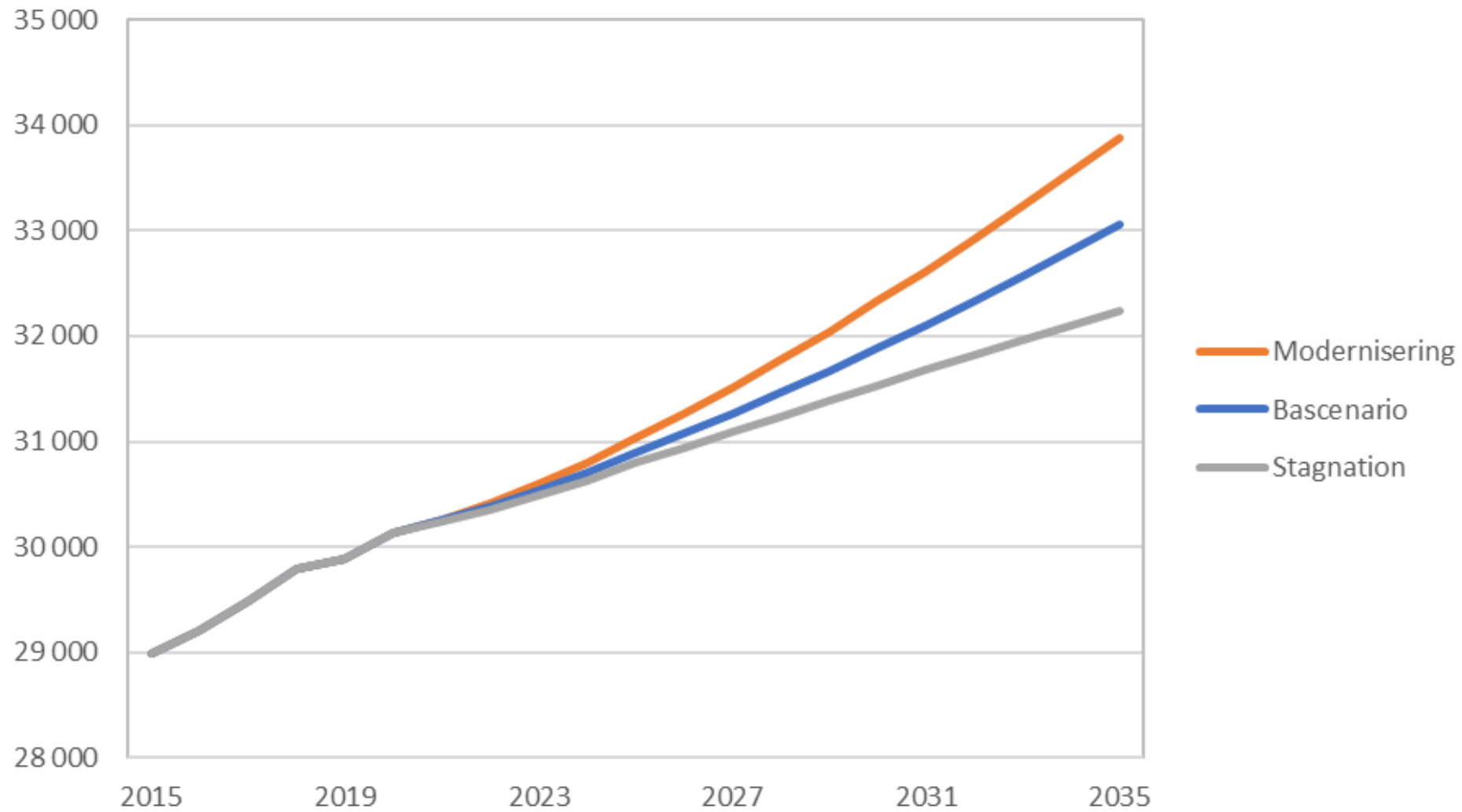
STAGNATION – Åland fastnar i gamla hjulspår som leder neråt

- Turismen hamnar i långvarig svacka – problem t ex inom sjöfarten
- Långsam befolkningsutveckling – lägre inflyttning
- Långsammare produktivitet utveckling
- Offentliga sektorn får nya finansiella problem (befolkningens åldersstruktur)
- Investeringar i grön omställning uteblir
- Lägre arbetsmarknadsdeltagande hos äldre (ETK negativt scen.)
- Kompetenskraven ändras minst under detta scenario
- Separat körning – högre elevantal hos HA

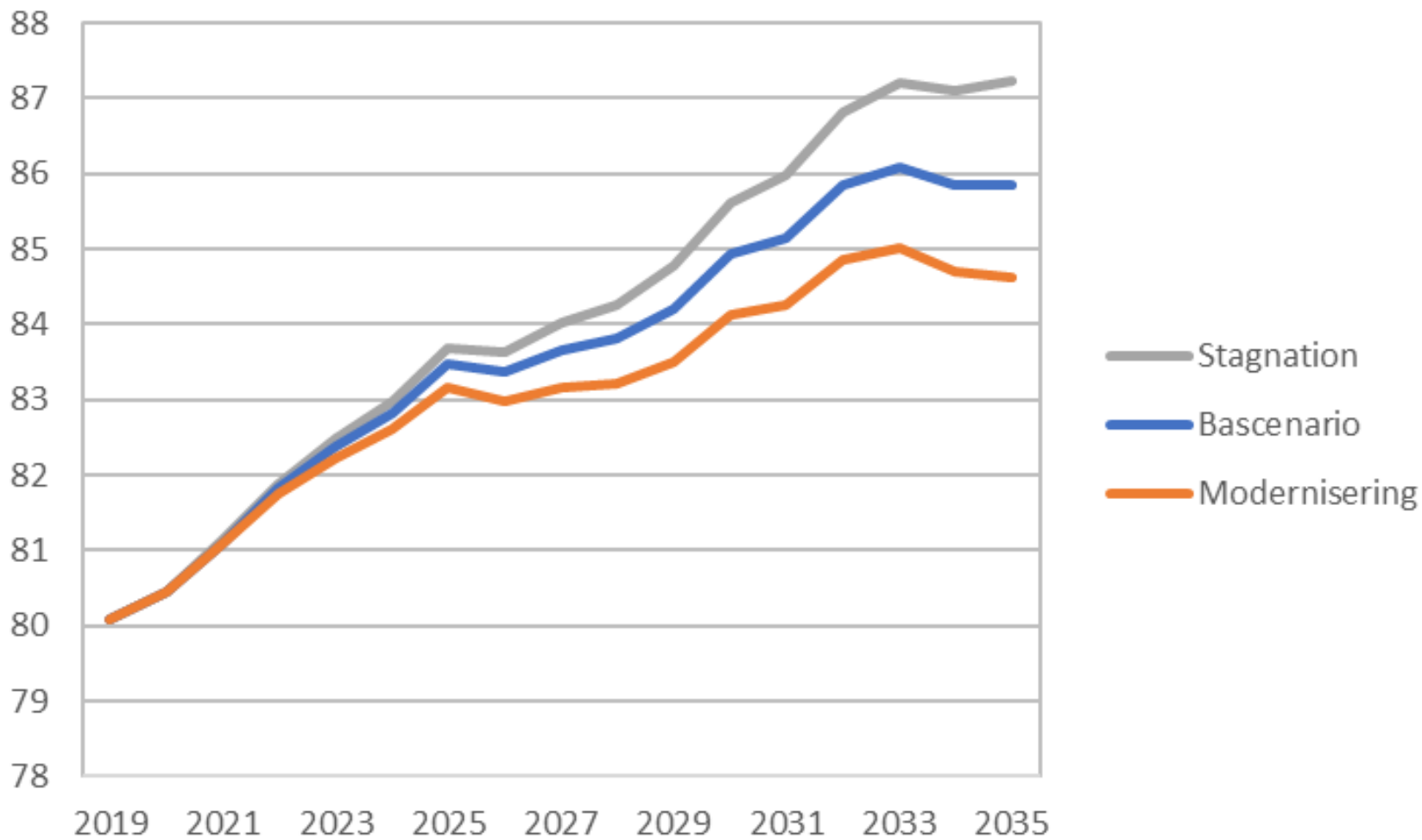
Scenarieresultaten

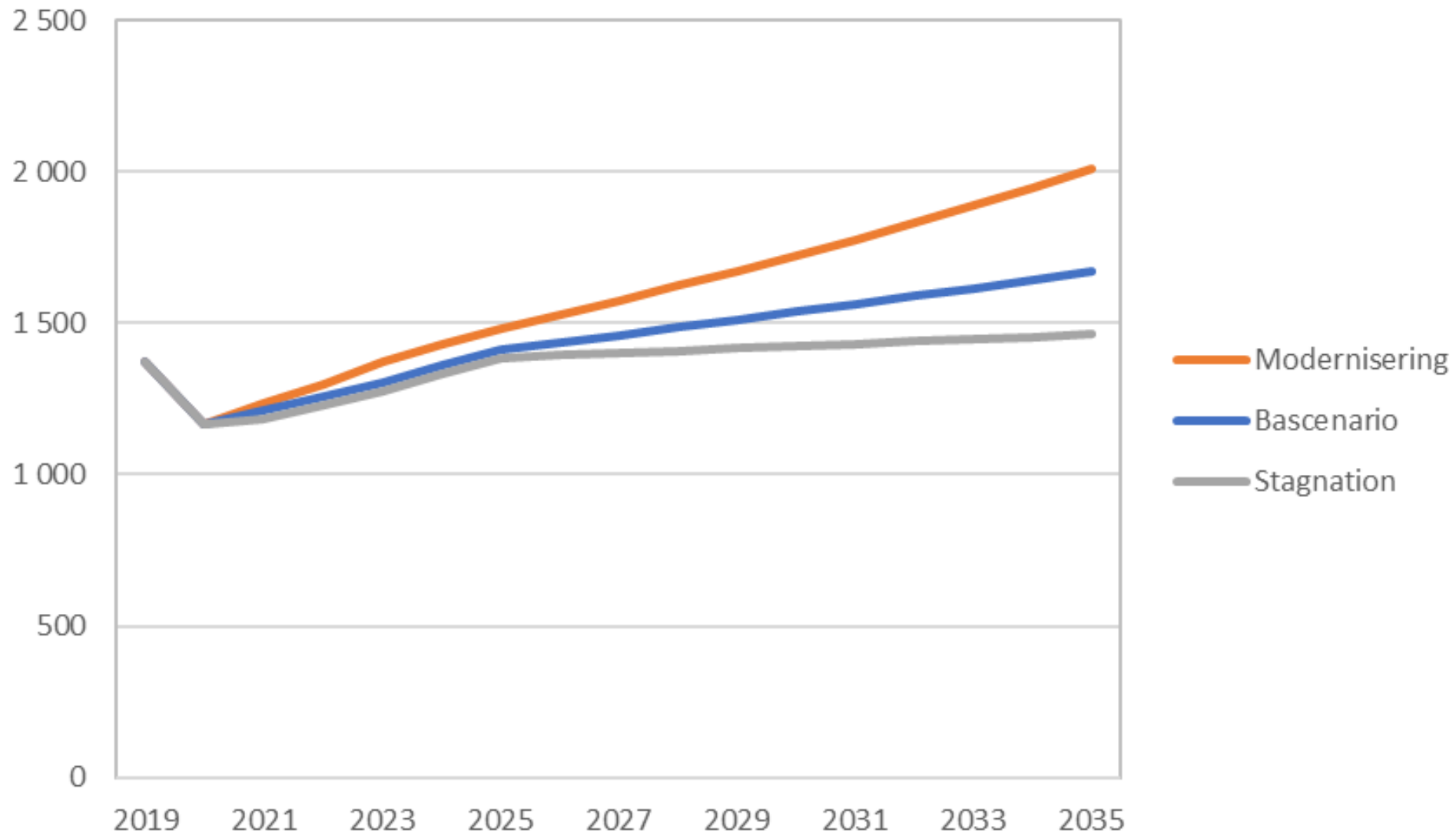
Befolkning

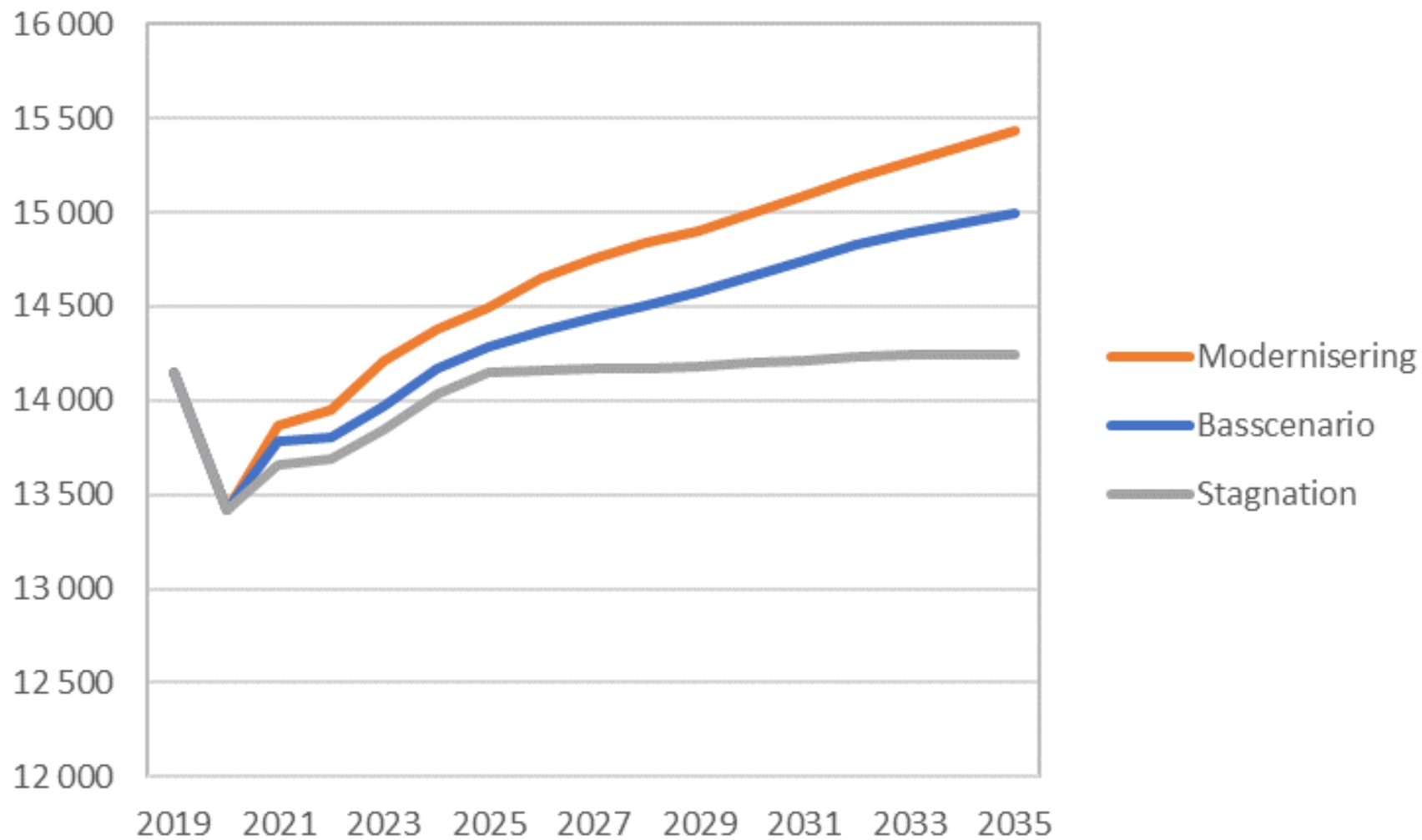
Försörjningskvot, 20-64 år

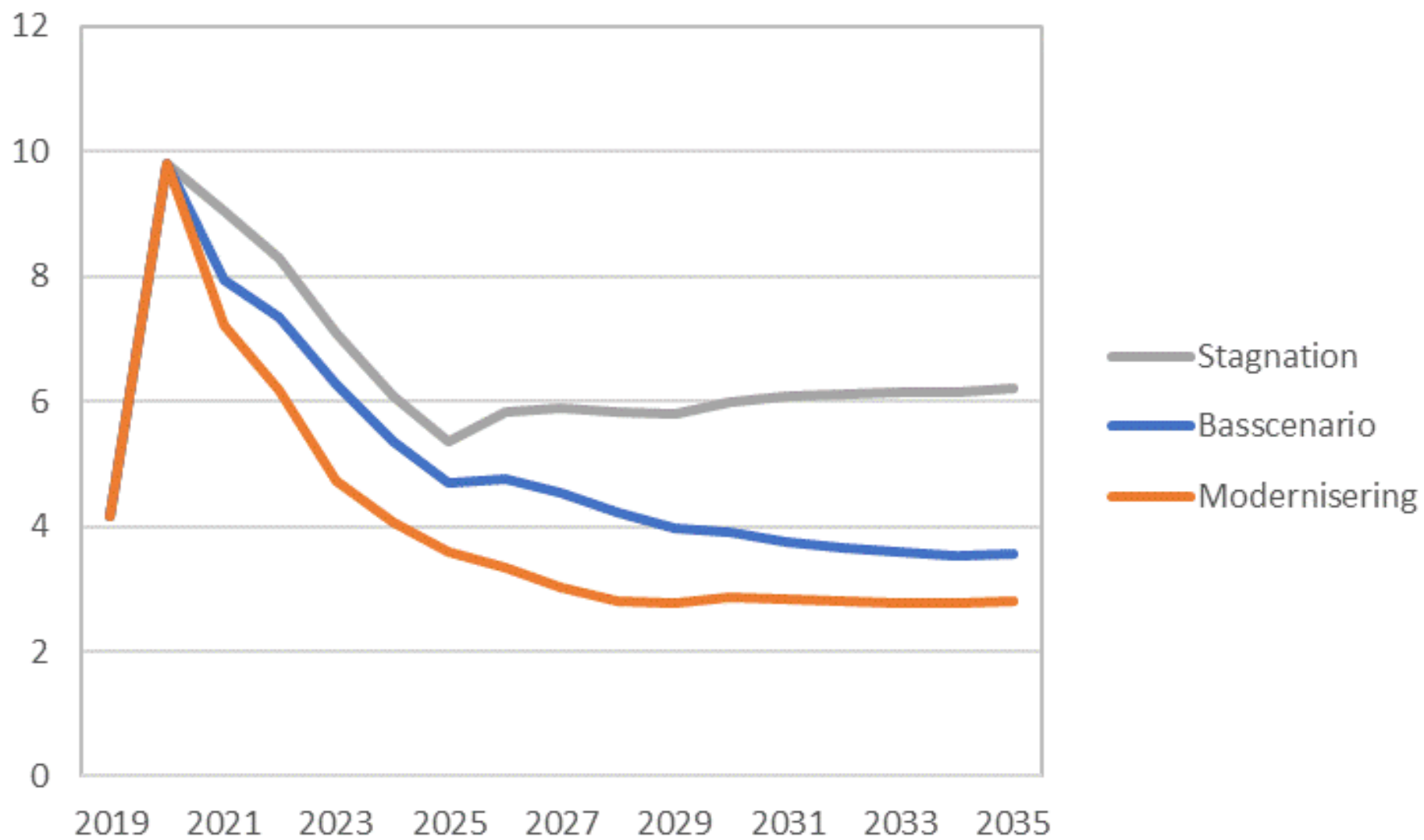
BNP

Sysselsättning

Arbetslöshet

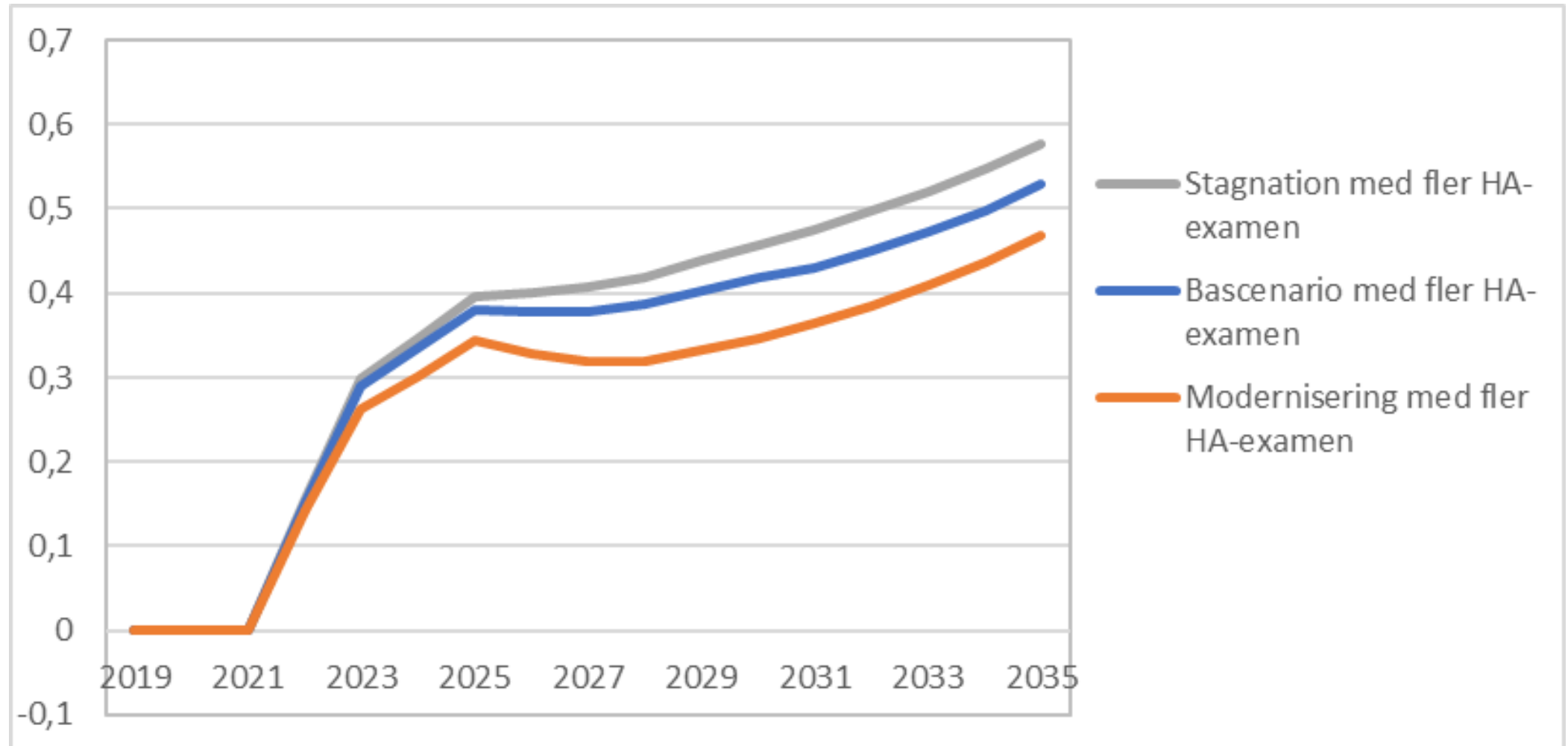

Ökad högre utbildning - scenarieantaganden

- LR får högre kostnader – tack Johanna för kostnadsestimat
- Befolkningens utbildningsnivå ökar på marginalen
- Antas ej högre inflyttning – någon mindre förändring pga ökad ekonomisk aktivitet
- LRs budgetbalans tillåts förändras – ofinansierad ökning i kostnader
- Ej förändringar i flyttningsrörelsens struktur – varken in- eller utflyttning

Skillnad i BNP med utökad utbildning (dubblering av antalet examen)

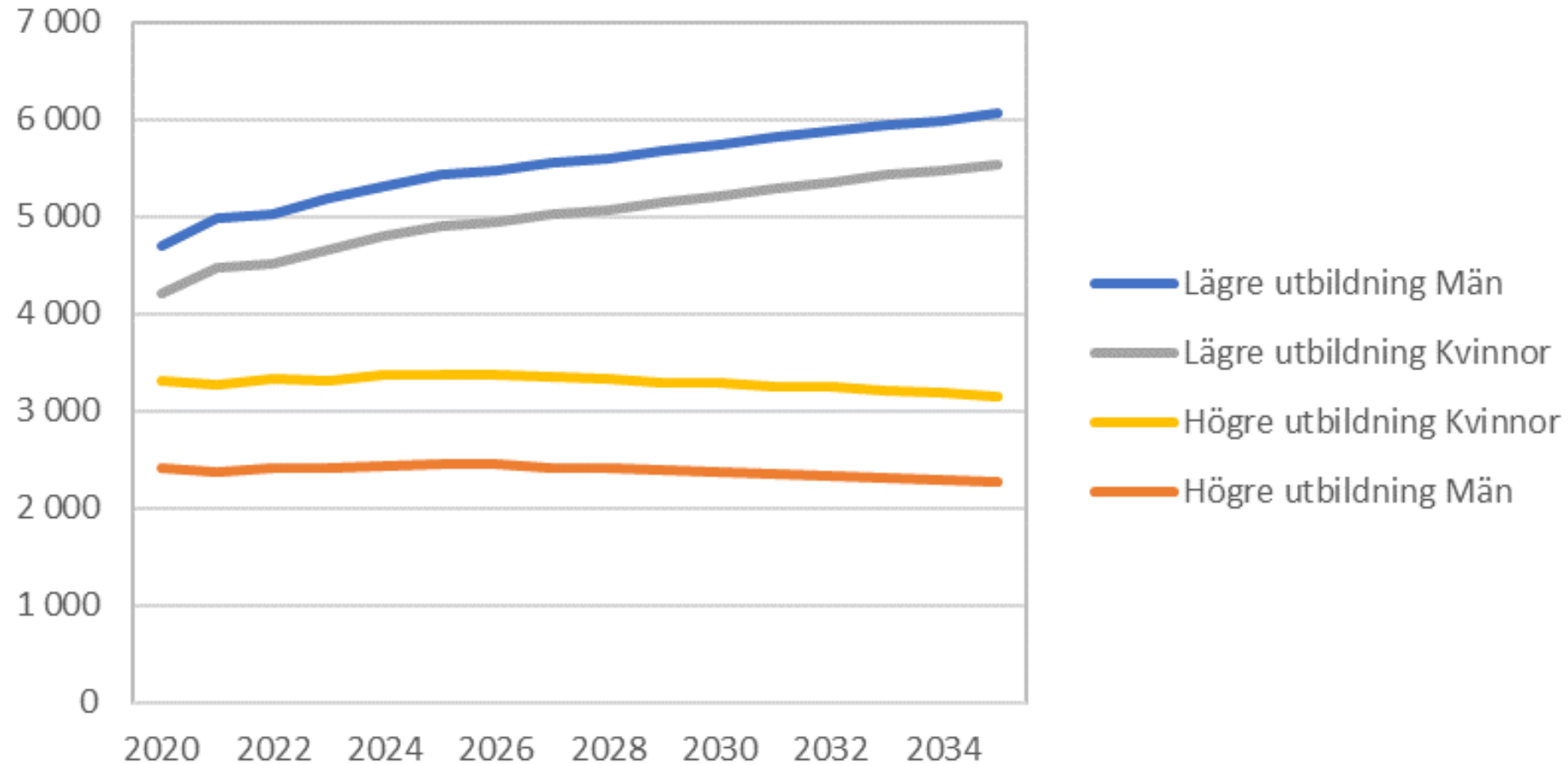

Själva offentliga tilläggsconsumtionen ca 0,35% av BNP -> satsningen ger effekt!

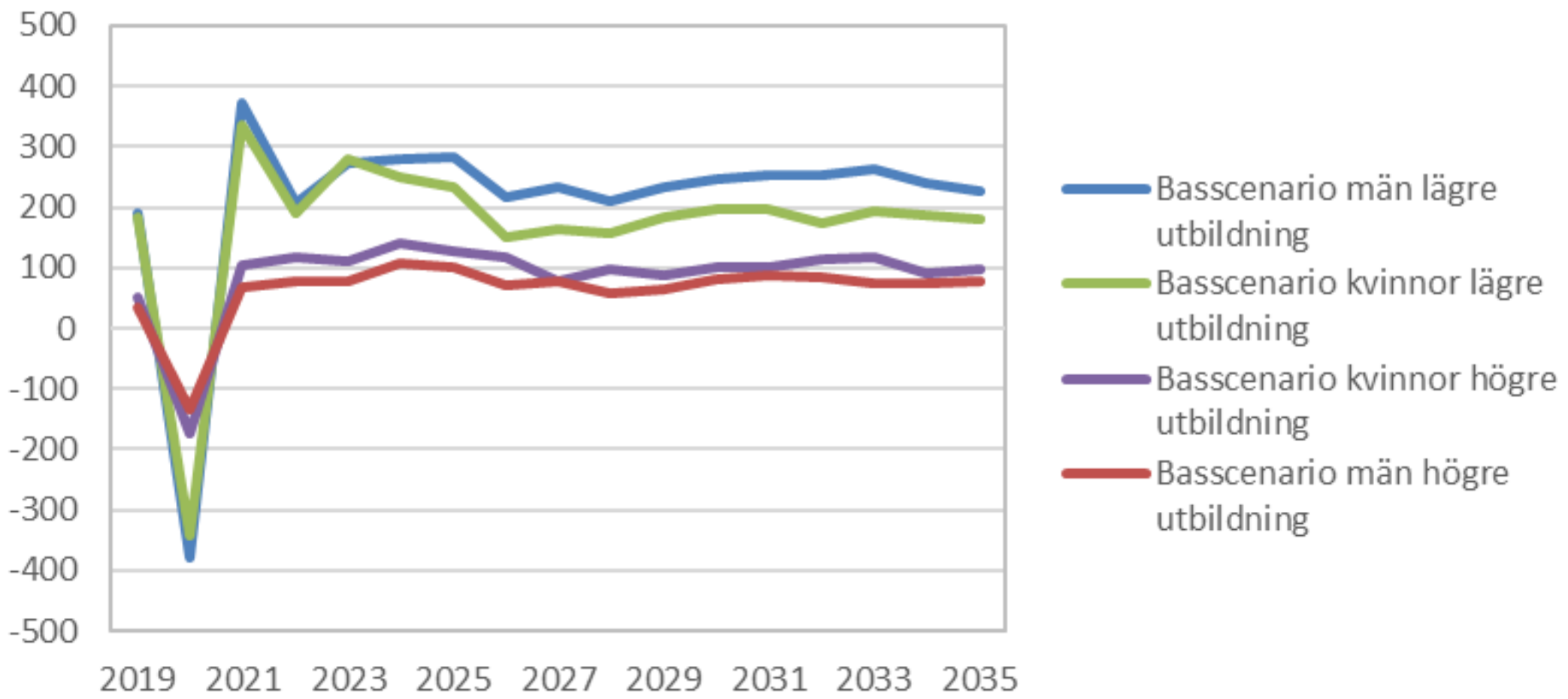
Inom området arbetande, basscenario

Bransch /År	2019	2 025	2 030	2 035	Andel	Andel
					2019	2035
Totalt	16 067	16 154	16 614	17 018	100	100
Primärnäringsar	516	530	547	562	3,2	3,3
Livsmedelsindustri	312	305	320	330	1,9	1,9
Övrig industri	653	624	662	688	4,1	4,0
El- och vattenförsörjning, avlopp	191	198	207	215	1,2	1,3
Bygg	991	997	1 018	1 030	6,2	6,1
Handel	1 509	1 504	1 570	1 614	9,4	9,5
Restaurang- och hotelltjänster	688	689	723	746	4,3	4,4
Lands- och lufttransport, kommunik.	601	563	587	603	3,7	3,5
Passagerarsjöfart	2 253	2 162	2 251	2 318	14,0	13,6
Fraktsjöfart	383	373	386	391	2,4	2,3
Företagstjänster	2 118	2 164	2 243	2 299	13,2	13,5
Allmän offentlig administration	977	1 006	999	1 001	6,1	5,9
Utbildning	1 078	1 121	1 039	991	6,7	5,8
Hälso- och sjukvård	2 880	3 004	3 138	3 299	17,9	19,4
Övrig personlig service	918	913	925	932	5,7	5,5

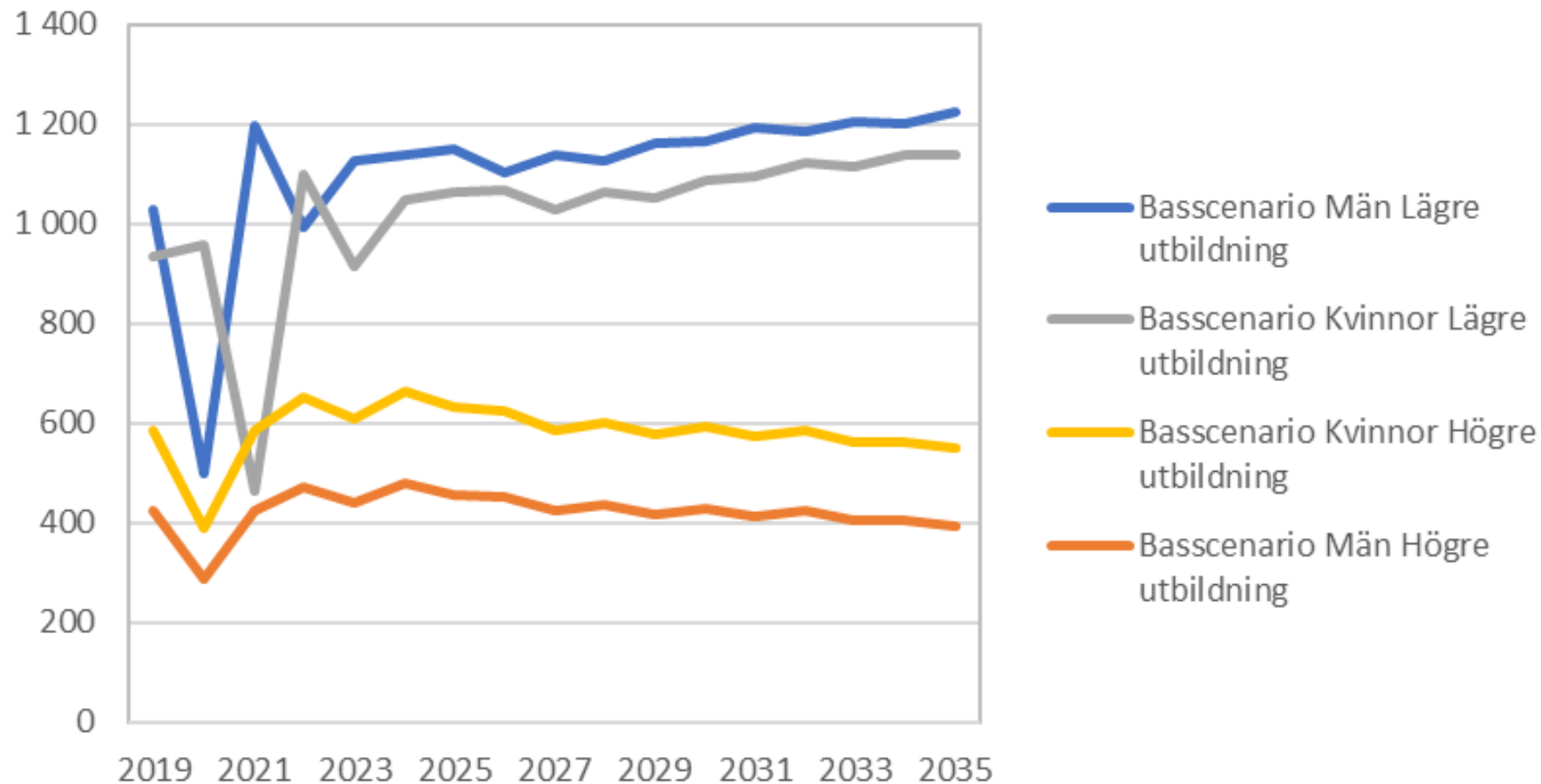
Arbetsplatser enligt utbildningsnivå och kön, basscenario

Rekryteringsbehov netto, basscenario, antal personer efter kön och utbildningsnivå

Rekryteringsbehov brutto, inklusive rörlighet inom arbetsmarknaden, basscenario, antal personer efter kön och utbildningsnivå

Årligt rekryteringsbehov (netto) efter utbildningsområde, personer

Basscenario

	2021-2025	2026-2030	2031-2035
Pedagogisk utbildning	27	14	16
Humanistisk, konstutbildning	18	12	15
Handel och samhällsvetenskaper	120	82	100
Naturvetenskaplig utb.	9	12	9
Teknisk utbildning	121	109	136
Lant- och skogsbruk	22	25	23
Hälso- och socialvård	119	99	92
Service	121	69	78
Allmänbildande, okänt, annat	190	143	149
Totalt	747	565	617

Modernisering

	2021-2025	2026-2030	2031-2035
Pedagogisk utbildning	28	15	19
Humanistisk, konstutbildning	19	13	17
Handel och samhällsvetenskaper	130	94	114
Naturvetenskaplig utb.	10	13	10
Teknisk utbildning	133	118	146
Lant- och skogsbruk	23	27	25
Hälso- och socialvård	131	110	104
Service	131	76	83
Allmänbildande, okänt, annat	205	149	150
Totalt	809	616	669

Årligt rekryteringsbehov (netto) efter utbildningsområde, personer

Basscenario

	2021-2025	2026-2030	2031-2035
Pedagogisk utbildning	27	14	16
Humanistisk, konstutbildning	18	12	15
Handel och samhällsvetenskaper	120	82	100
Naturvetenskaplig utb.	9	12	9
Teknisk utbildning	121	109	136
Lant- och skogsbruk	22	25	23
Hälso- och socialvård	119	99	92
Service	121	69	78
Allmänbildande, okänt, annat	190	143	149
Totalt	747	565	617

Stagnation

	2021-2025	2026-2030	2031-2035
Pedagogisk utbildning	24	10	13
Humanistisk, konstutbildning	16	8	11
Handel och samhällsvetenskaper	118	71	88
Naturvetenskaplig utb.	8	11	8
Teknisk utbildning	113	92	119
Lant- och skogsbruk	20	22	21
Hälso- och socialvård	112	85	79
Service	117	57	67
Allmänbildande, okänt, annat	179	117	125
Totalt	707	474	530

Andelen av inom Åland utexaminerade av rekryteringsbehovet efter scenario och utbildningsområde, procent

Basscenario	2021-2025 2026-2030 2031-2035		
	Humanistisk, konstutbildning	37	61
Handel och samhällsvetenskaper	41	64	54
Teknisk utbildning	60	71	59
Hälso- och socialvårdsutbildning	36	45	51
Serviceinriktad utbildning	56	103	95
Allmänbildande, okänt, annat	76	106	106
Modernisering	2021-2025 2026-2030 2031-2035		
Humanistisk, konstutbildning	35	54	44
Handel och samhällsvetenskaper	38	56	49
Teknisk utbildning	55	66	56
Hälso- och socialvårdsutbildning	33	42	46
Serviceinriktad utbildning	52	95	92
Allmänbildande, okänt, annat	70	103	107
Stagnation	2021-2025 2026-2030 2031-2035		
Humanistisk, konstutbildning	42	84	64
Handel och samhällsvetenskaper	42	73	60
Teknisk utbildning	65	83	65
Hälso- och socialvårdsutbildning	38	52	58
Serviceinriktad utbildning	58	123	108
Allmänbildande, okänt, annat	80	128	123

Bascenario med fler HA-examen	2021-2025 2026-2030 2031-2035		
	Humanistisk, konstutbildning	35	53
Handel och samhällsvetenskaper	41	73	63
Teknisk utbildning	61	81	68
Hälso- och socialvårdsutbildning	37	62	71
Serviceinriktad utbildning	56	129	124
Allmänbildande, okänt, annat	75	120	123
Modernisering med HA-examen	2021-2025 2026-2030 2031-2035		
Humanistisk, konstutbildning	33	48	38
Handel och samhällsvetenskaper	38	65	57
Teknisk utbildning	61	82	70
Hälso- och socialvårdsutbildning	37	63	73
Serviceinriktad utbildning	52	120	118
Allmänbildande, okänt, annat	70	118	124
Stagnation med fler HA-examen	2021-2025 2026-2030 2031-2035		
Humanistisk, konstutbildning	33	47	37
Handel och samhällsvetenskaper	38	63	54
Teknisk utbildning	55	74	62
Hälso- och socialvårdsutbildning	33	55	61
Serviceinriktad utbildning	52	117	112
Allmänbildande, okänt, annat	69	115	118

Några iakttagelser

- Positivt flyttningsnetto – men kompetensnivån?
- Varifrån kommer de framtida inflyttarna? – arbetskraftsbrist i våra närregioner och i de nuvarande ursprungsländerna
- Flera faktorer bidrar till ökande behov av kontinuerligt, livslångt lärande
- Brist på hög kompetens en flaskhals för ekonomin
- Växande sysselsättning inom hälso- och sjukvård, inkl. socialvård
- Om HAs utbildningsaktivitet ökades, skulle det behövas en modifierad fördelning mellan utbildningsområdena

Tack för visat
intresse!

www.asub.ax

www.facebook.com/AASUB